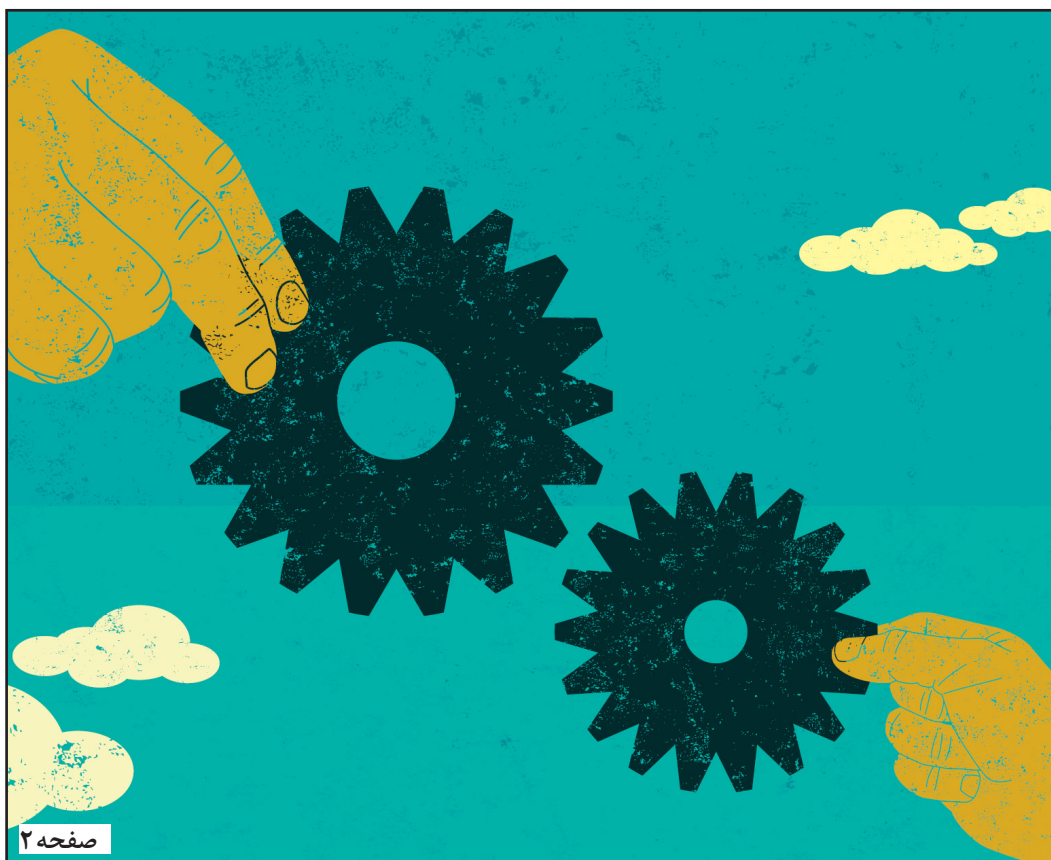

تعامل با تشکل‌ها جاده یکطرفه نیست

صفحه ۲

سرمقاله

نفس تازه نشد ایهمن دانایی

اقتصاد ایران در کلان ترین سطح با آشوب تصمیم گیری و با دگرگونی‌های شتابان در سیاستگذاری‌ها دست و پنجه نرم می‌کند. چرا این وضعیت را داریم؟ داستان و چرایی و پاسخ به این پرسش در این نوشته کوتاه نمی‌گنجد اما حقیقت عریان این است که اقتصاد ایران فاقد ثبات در تصمیم گیری و سیاستگذاری دراز مدت است. این وضعیت علاوه بر اینکه به ناتوانی اقتصاد ملی و به ویژه بخش واقعی اقتصاد یعنی تولید و تجارت و سرمایه گذاری منجر شده و رشد تولید ناخالص داخلی ایران یکی از ضعیف ترین رشد‌های اقتصادی در منطقه است، به وخامت کسب و کار و معیشت شهروندان نیز منجر شده است. در چنین وضعیتی است که واحدهای تولیدی - صنعتی در ایران نیز سردرگم و بلا تکلیف هستند و نمی‌توانند برای یک دوره حتی دوساله برنامه‌ریزی کنند. بلا تکلیفی واحدهای صنعتی که یک پای در زمین و در زراعت دارند و یک پای در تجارت خارجی و باید با انواع سیاست‌های ارزی و تجاری زود دگرگون‌شونده دست و پنجه نرم کنند بدتر از بقیه رشته‌های صنعتی است.

صنعت قند و شکر از جمله این صنایع است که باید خود را از یک سو با سیاستهای زراعی هماهنگ کند و از سوی دیگر باید با تصمیم‌های تجاری که در جای دیگری گرفته می‌شود رودرو شود و سرانجام باید با سیاستهای ارزی نیز دست و پنجه نرم کند که بر تجارت خارجی بسیار مؤثر است. واقعیت این است که دولت قبلی با اتخاذ سیاست ارزی ارزان‌سازی ارز برای واردات ۲۵ قلم کالا در سال ۱۳۹۷، تعادل اقتصاد شکر را به هم ریخت. به این معنی که وارد کنندگان شکر اعم از شرکت بازرگانی دولتی و واردکنندگان خصوصی با دسترسی به این ارز ارزان یعنی هر دلار ۴۲۰۰ تومان توانستند نبض بازار شکر را در دست بگیرند و تولید داخلی را که باید با دلار آزاد فعالیت می‌کرد در شرایط سخت قرار گرفت. خوشبختانه یا بدبختانه با ادامه تحریم‌ها و کاهش درآمد ارزی ایران، دولت قبلی تصمیم گرفت اختصاص دلار ارزان را به شمار کمتری از کالاهای اختصاص دهد.

ادامه در صفحه ۲

برنامه‌ریزی وزارت جهاد کشاورزی با هدف ارزان سازی غذا

وزیر جهاد کشاورزی، از برنامه‌ریزی وزارت جهاد کشاورزی با هدف ارزان‌سازی غذا خبر داد. به گزارش وزارت جهاد کشاورزی، سید جواد ساداتی‌نژاد در نشست قرارگاه امنیت غذایی که با حضور معاونین وزیر، رؤسای سازمان‌ها و مسؤولان ذی‌ربط در وزارت جهاد کشاورزی برگزار شد، با اشاره به کاهش تورم نقطه به نقطه و ماهانه اقلام خوراکی و مواد غذایی در آذر ۱۴۰۱ گفت: تولید غذای ارزان، سالم و باکیفیت مهم‌ترین مأموریت وزارت جهاد کشاورزی است که در راستای انجام مأموریت مذکور تمام ظرفیت‌های وزارتخانه را به کار گرفته است. وی در ادامه افزود: افزایش بهره‌وری در واحد سطح، استفاده از هسته‌های اولیه (بذر، سم، کود و...) باکیفیت تولید، کاهش ضایعات، هوشمندسازی زنجیره ارزش محصولات کشاورزی، توزیع اینترنتی کالاهای اساسی و... با هدف ارزان‌سازی غذا در دستور کار وزارت جهاد کشاورزی قرار دارد. وزیر جهاد کشاورزی در ادامه تصریح کرد: با برنامه‌ریزی‌های انجام شده، کاهش تورم اقلام خوراکی و مواد غذایی در سراسر استان‌های کشور تحقق پیدا خواهد کرد. وی در ادامه دفتر بازرسی و نظارت بر کالاهای اساسی وزارت جهاد کشاورزی را ملزم به نظارت دقیق در بازار کرد. ساداتی‌نژاد با اشاره به نقش اتحادیه‌ها و تشکل‌های بخش کشاورزی در تنظیم بازار مواد غذایی گفت: در یک سال

گذشته تشکل‌ها، اتحادیه‌ها و تولیدکنندگان همکاری و تعامل سازنده‌ای با دولت در زمینه تنظیم بازار و مدیریت عرضه و تقاضای محصولات کشاورزی داشته‌اند. وی افزود: امیدواریم همکاری و تعامل ایجاد شده تقویت شود، در این راستا وزارت جهاد کشاورزی همه‌جانبه پشتیبان و حامی اتحادیه‌ها و تشکل‌های بخش کشاورزی است. وزیر جهاد کشاورزی در پایان تصریح کرد: با برنامه‌ریزی‌های انجام شده کمبودی در تأمین کالاهای اساسی و تنظیم بازار محصولات کشاورزی وجود ندارد و در تولید و تأمین محصولات زراعی، باغی، دامی و... در شرایط مناسبی قرار داریم.

در صفحات دیگر می‌خوانید:

درباره سند
امنیت غذایی

صفحه ۷

در نیشکر
خوزستان چه خبر؟

صفحه ۶

قیمت‌گذاری دستوری
در صنعت قند و شکر

صفحه ۴

نرخ نیمایی
و تشویق واردات

صفحه ۳

نفس تازه نشد

اقتصاددانان و فعالان اقتصادی و کارشناسان و مدیران بنگاه‌های تولیدی باور دارند باید نرخ تبدیل ارزهای معتبر به ریال ایران آزاد و تک‌نرخ واقعی دنبال شود. اصرار برخی از مدیران بر چندگانگی نرخ ارز عجیب است. در صورتی که این سیاست ادامه یابد باید منتظر کاهش تولید شکر در فصل‌های زراعی بعدی باشیم. در این صورت است که همان واردکنندگان شکر با نرخ نیمایی مصرف کننده را به مسلخ خواهند برد.

وضعیت دشواری قرار دادند. این وضعیت در هفته‌های تازه سپری شده که تفاوت قیمت دلار نیمایی با دلار آزاد بیشتر و بیشتر شده است. نفس تولید داخلی به ویژه برخی از کالاها مثل شکر را گرفته است. به این ترتیب تولیدکنندگان داخلی که باید با دلار آزاد تولید کنند و قیمت تمام‌شده‌شان برای هر فعالیتی با دلار آزاد محاسبه می‌شود باید با دلار ارزان واردکنندگان رقابت کنند که تقریباً غیر ممکن است. واقعیت تلخ این است که دولت فعلی از آنچه در دولت قبل رخ داد و تثبیت دلار ارزان راه نفس تولید داخل را برید درس نگرفته‌اند. از لابه‌لای مدیران اقتصادی دولت برمی‌آید که قرار است قیمت دلار نیمایی تثبیت شود و قیمت دلار در بازار آزاد نیز راه خود را برود. در این صورت باید تأکید شود راه خوبی برای زمینگیر کردن تولید داخل اتخاذ شده است.

از سوی دیگر روند فزاینده نرخ تورم نیز مزید بر علت شده و رقابت تولید داخلی با واردات را به ضرر تولید داخلی کرده است. در حالی که اکثریت

ادامه از صفحه اول

این تصمیم که از سر ناچاری اتخاذ شد و با پیگیری‌های مستمر و اصرار انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر منجر به حذف دلار ۴۲۰۰ تومانی برای واردات شکر شد. در حالی که این تصمیم نفس تازه‌ای به صنایع داخلی می‌داد تا بتوانند برای رقابت با جدیت بیشتری برنامه‌ریزی کنند اما شوربختانه با روی کار آمدن دولت تازه و از هم گسیختگی بازار ارز و سیاست نادرست دو نرخ ارز - البته الان ۵ نرخ شده است - واردکنندگان توانستند به بازار نیمایی ارز رسوخ کرده و با صبر و حوصله دلارهای این بازار را برای واردات شکر کنند. روند فزاینده واگرایی و دور شدن قیمت دلار در شبکه نیما و بازار آزاد که به ۳۰ تا ۳۵ درصد رسید دوباره همان وضعیت سابق را در سطحی بالاتر برقرار کرد. به این معنی که واردکنندگان از یک حاشیه سود باد آورده دست کم ۲۵ درصدی از مابه‌التفاوت قیمت دلار نیمایی با دلار آزاد استفاده کرده و تولید داخلی را در

تعامل با تشکلهای جاده یکطرفه نیست

بخش خصوصی طرح پیشنهادی بدهد

در ادامه این جلسه و پس از طرح موضوعات مختلف از سوی نمایندگان بخش خصوصی، محمد قربانی، معاون برنامه‌ریزی و اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی در سخنانی، بر ضرورت ورود بخش خصوصی و تشکلهای به عرصه‌های اقتصادی و کمک‌رسانی به دولت تأکید کرد و گفت: همه‌چیز برای ورود تشکلهای به کارهای بزرگ تضمین شده و بخش خصوصی ترس‌ها را کنار بگذارد. قربانی با اشاره به جدیت وزارت کشاورزی در واگذاری امور از جمله تنظیم بازار به بخش خصوصی و تشکلهای، افزود: طی جلساتی در دفتر وزیر جهاد کشاورزی، نسبت به واگذاری بازار به تشکلهای اعلام آمادگی شد و توافقاتی نیز با برخی تشکلهای صورت گرفت اما در عمل هیچ اقدامی از سوی بخش خصوصی صورت نگرفت. معاون وزیر جهاد کشاورزی سپس برای اطمینان خاطر بیشتر، خبر داد که این وزارتخانه در تأمین و واردات مرغ از سوی بخش خصوصی، به دنبال حذف رفع تعهد ارزی است تا موانع این بخش برداشته شود. وی در ادامه تأکید کرد که به‌رغم برگزاری جلسات متعدد، وزارت کشاورزی برای انجام امور هنوز به تفاهم با تشکلهای دست پیدا نکرده است. معاون وزیر جهاد کشاورزی در پایان، بار دیگر بر آمادگی این وزارتخانه برای دریافت طرح‌های پیشنهادی بخش خصوصی و تشکلهای برای در اختیار گرفتن برخی امور وزارت کشاورزی، تأکید کرد.

انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر ایران به مثابه یکی از نیرومندترین و باسابقه‌ترین نهادهای خصوصی در بخش کشاورزی و صنعت به‌رغم برخی تنگ‌نظری‌ها از سوی مدیران دولتی در دولت‌های گوناگون با ارایه راه‌حل‌های کارشناسی و نیز کارنامه موفق در همکاری با دولت در جاهایی که تفویض اختیار صورت گرفته است و نیز با دادن راه‌حل‌های کارشناسی به دولت‌ها برای افزایش تولید داخلی شکر و افزایش رفاه مصرف‌کنندگان و افزایش بهره‌وری از نهادهای تولیدی تأکید دارد باید دولت تعامل با تشکلهای را جاده دوطرفه ببیند و نیز به توانایی بخش خصوصی اطمینان داشته باشد.

سید جواد ساداتی‌نژاد وزیر کشاورزی، بر حضور فعالانه بخش خصوصی در تأمین و نگهداری ذخایر استراتژیک کشور تأکید کرد و با بیان اینکه تأمین نقدینگی از جدی‌ترین مشکلات فعالان اقتصادی بخش کشاورزی است، افزود: برای اطمینان بخشی به بخش خصوصی، دولت باید سیاست قیمت‌گذاری را حذف کند و دست از صدور دستورالعمل‌های مختلف برای قیمت محصولات بکشد تا تشکلهای بخش کشاورزی و فعالان اقتصادی این بخش قادر به برنامه‌ریزی باشند و بازار برای آنها قابل رصد و پیش‌بینی باشد. وی در همین رابطه تصریح کرد برای تأمین گندم مورد نیاز کشور و آسودگی خیال از رفع نیاز داخل، وزارت کشاورزی می‌تواند به توانمندی تشکل مربوطه در این بخش اطمینان کند به شرط آنکه سیاست‌گذاری‌ها در این حوزه به درستی تبیین شود.

همچنین، علی تقوی‌فر، نایب‌رییس کمیسیون کشاورزی و صنایع تبدیلی اتاق تهران، به ضرورت واگذاری امور اقتصادی و مربوط به کسب‌وکار به بخش خصوصی اشاره کرد و آن را تنها راه برون‌رفت از مشکلات اقتصادی دانست و در همین رابطه، این پیشنهاد را مطرح کرد که در بخش کشاورزی، کمیته‌ای برای انتقال وظایف به بخش خصوصی تشکیل شود.

اسماعیل علیپور، دبیر انجمن غلات نیز در سخنانی، از آمادگی بخش خصوصی در واردات و تأمین گندم و نهادهای به کشور و رفع نیاز داخل، خبر داد و گفت: با این حال، سیاست قیمت‌گذاری دولت برای این محصولات، باعث شده بخش خصوصی در حال حاضر کنار بایستد و این نگرانی جدی شده است که طی دو ماه آینده موجودی نهادهای در کشور به پایین‌ترین سطح لازم برسد. وی همچنین به فعالیت گسترده دو شرکت دولتی در بخش واردات نهادهای به کشور، اشاره کرد و با بیان اینکه خرید نا به هنگام این دو شرکت و سقوط قیمت‌های جهانی، زیان نجومی را برای آنها به همراه داشته است.

سید فرزاد طلاکش، دبیر انجمن ملی طیور نیز به این نکته اشاره کرد که تأمین مرغ آرین، به‌طور کامل به بخش خصوصی واگذار شود تا بدون دریافت کمک مالی از دولت، مشکلات مربوط به صنعت مرغ و تخم‌مرغ به حداقل برسد.

مدیران اقتصاد ایران در دولت‌های گوناگون به ویژه پس از دهه ۱۳۴۰ به درآمد ارزی سرشاری از محل صادرات نفت خام دست یافتند. این منبع هنگفت درآمدی به مرور خصلت‌های تازه‌ای در نهاد دولت پدید آورد که در دیگر کشورهای جهان شاید نظیر آن کمتر دیده شده است. یکی از این ویژگی‌های تاریخی، احساس بی‌نیازی نهاد دولت به مشارکت بخش خصوصی به معنای واقعی بود و هست. به این معنی که دولت با تکیه دادن بر منابع نفتی دریافت مالیات از بنگاه‌ها را رها کرده بود و نیز با نوعی تبحر به مشارکت بخش خصوصی نگاه می‌کرد و در عمل راه تعامل را بسته بود. علاوه بر این دولت‌های ایران شوربختانه با تصوراتی وهم‌آمیز و با بی‌اعتمادی به نهادهای خصوصی آنها را از محل‌های تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری دور کردند. این وضعیت تا همین چند سال پیش ادامه داشت و تنها پس از اعمال تحریم‌ها بود که برخی از مدیران دریافتند می‌توان از توانایی بخش خصوصی و تشکلهای برای عبور از بحران استفاده بهینه کرد. اما این اعتقاد همه مدیران دولتی نبوده و نیست. صدها سازمان نهاد دولتی و نیز سازمان‌های نظارتی و وزارتخانه‌ها هنوز در حال سدگذاری برای فعالیت نهادهای خصوصی هستند و هنوز جاده تعامل با نهادهای بخش خصوصی را جاده یکطرفه می‌دانند که هرگاه اراده کردند اسب خود را در آن بتازانند. نهاد دولت همین الان نیز با قیمت‌گذاری قیمت ارز، نرخ بهره بانکی، نرخ مالیات بر بنگاه‌ها، نظارت و تصدی‌گری گسترده در واردات به ویژه واردات نهادهای کشاورزی و مواد غذایی و نیز قیمت‌گذاری دستوری بر کالاهای تولید شده در بخش غیردولتی و تعامل دلخواه با تشکلهای کارفرمایی راه را برای بخش خصوصی ناهموار کرده است.

برای اینکه انواع سدها و بندهایی که دولت بر سر راه بخش خصوصی می‌گذارد را بشناسیم کافی است به بخشی از گلیه‌های اعضای کمیسیون کشاورزی اتاق تهران دقت کنیم. به گزارش روابط عمومی اتاق تهران، در این جلسه کاه زرگران رییس کمیسیون کشاورزی و صنایع تبدیلی اتاق تهران، به جلسه اخیر فعالان بخش خصوصی با وزیر جهاد کشاورزی اشاره کرد که طی آن،

نرخ نیمایی و تشویق واردات

قیمت ارز داشته باشیم و در واقع ارز تک نرخی شود که اتفاق نیفتاد و امروز شاهد حداقل ۵ نرخ ارز هستیم. چند نرخی بودن ارز در سال های گذشته لطمه های زیادی به اقتصاد ایران وارد کرده و اگر این شرایط همچنان ادامه پیدا کند وضعیت خوبی را نمی توانیم برای اقتصاد پیش بینی کنیم. اعمال سیاست نادرست و تکراری در پایین نگهداشتن نرخ ارز حاصل از صادرات در سامانه نیما به شکل گیری تقاضای کاذب برای واردکننده ها و تولیدکننده ها منجر می شود و به دلیل جذاب بودن نرخ ارز نیمایی که حدوداً امروز بین ۲۰ تا ۲۵ درصد با نرخ واقعی تفاوت دارد باعث افزایش تقاضا برای واردات می شود و سوءاستفاده در بیش از ۱۰۰ هزار رانت می شود. سومین معضل ایجاد رانت است؛ با توجه به فاصله نرخ ارز نیمایی و نرخ واقعی، رانتی همچون رانت عرضه ارز ۴۲۰۰ تومانی شکل خواهد گرفت که حتماً این رانت و یارانه سر سفره مردم نخواهد رفت، همانطور که تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی نتوانست انتظارات سیاست گذاران را برآورده کند و در نهایت رانت بسیار بزرگی ایجاد کرد. اگر تلاش کنیم نرخ ارز نیمایی، ارز واقعی و بازار آزاد به هم نزدیک شوند حتماً تعادلی را بین نرخ ها شاهد خواهیم بود و به طور قطع هم عرضه بیشتر خواهد شد و تقاضای کاذب از بازار حذف می شود.

رییس اتاق تهران با بیان اینکه دولت باید از افزایش صادرات حمایت کند نه اینکه حامی واردات باشد، گفت: به جای ارایه یارانه به واردات از صادرات غیرنفتی به صورت واقعی حمایت شود؛ همانطور که در تمام کشورها از صادرات حمایت می کنند و یارانه اختصاص می دهند اما ما برعکس ارز ارزان را در اختیار واردکننده قرار می دهیم و حامی واردات هستیم و به واردات یارانه می دهیم.

ارزها افزایش قیمت داشته اند که در واقع به معنای کاهش ارزش پول ملی ماست. در این مدت کمتر کسی از مسؤولان به علت این موضوع پرداخته است. از طرفی به خاطر افزایش نرخ ارز شاهد بی ثباتی بسیار زیاد در دیگر بازارها و کل اقتصاد کشور هستیم.

به گفته خوانساری، اواخر سال گذشته قیمت ارز ۲۸ هزار تومان بود و در پایان آذرماه ۴۰ هزار تومان است. از دو روش ساده می توان به قیمت حدودی دلار رسید؛ اولین راه در نظر گرفتن تفاضل تورم داخلی و خارجی است. در این مدت تورم کشور نزدیک ۴۸ درصد داشته و تورم کشور چین که بیشترین مبادلات تجاری را با آن داشته ایم و به عنوان کشور هدف تجارت ما مطرح بوده ۴ درصد برآورد شده است. تفاضل این دو عدد ۴۴ می شود که اگر آن را در ۲۸ هزار تومان ضرب کنیم به قیمت ارز می رسیم. روش دوم رسیدن به قیمت ارز در نظر گرفتن رشد نقدینگی است. رشد نقدینگی در ماه های گذشته بسیار سرسام آور بوده و علت اصلی آن کسری بودجه و پمپاژ پولی است که از طریق بانک مرکزی یا نظام بانکی صورت می گیرد و کسری که ایجاد می شود طبیعتاً باعث افزایش رشد قیمت ارز می شود.

رییس اتاق تهران در ادامه به چند نرخی بودن قیمت ارز در کشور و چالش های آن پرداخت و گفت: خود بانک مرکزی در حال حاضر حداقل ۴ نرخ ارز را اعلام می کند؛ ارز نیمایی، ارز توافقی، ارز بازار متشکل و ارز سنایی که با در نظر گرفتن ارز بازار آزاد در واقع ما شاهد ۵ نوع نرخ ارز در کشور هستیم که هر روز قیمت می خورد و این نشان می دهد قیمت ارز نیمایی، قیمت واقعی ارز نیست. در ابتدای امسال بحث بر سر این بود که تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی حذف شود که کار بسیار درستی بود و انجام شد؛ اما نکته مهم این بود که در نهایت در کشور یک

دولت سیزدهم با نشان دادن آدرس هایی از اینکه پرداخت ارز ارزان برای نهاده های دامی به رانت و فساد منجر شده و قاچاق کالاهای تولید شده با دلار ۴۲۰۰ تومانی به خارج از کشور به معنای دادن یارانه به مردم کشورهای دیگر است دلار ۴۲۰۰ تومانی برای واردات نهاده های دامی را به مثابه آخرین گام برداشت. پیش از آن دولت ارز ارزان برای واردات گوشت و شکر را نیز حذف کرده بود. تولیدکنندگان داخلی شکر از این تصمیم دولت خشنود بودند زیرا به تضعیف نسبت قیمت تمام شده شکر تولید داخل و واردات پایان می داد. تولیدکنندگان شکر داخلی امیدوار بودند نزدیک شدن دلار در شبکه نیمایی به قیمت دلار در بازار آزاد نزدیک شود و رانت پدیدار شده در این بستر خشک شود اما سیاست های ارزی دولت گونه ای بود که قیمت دلار نیمایی با قیمت دلار در بازار آزاد ارز رونیدی فزاینده را تجربه کرد و با توجه به رشد شتابان نرخ تبدیل دلار به ریال و رسیدن قیمت هر دلار به بالاتر از ۴۰ هزار تومان رانت تازه ای برای واردکنندگان پدیدار شد. واردکنندگان شکر اعم از دولت یا بخش خصوصی با ثبت سفارش و گشایش اعتبار منتظر ارز نیمایی می شوند و با دریافت ارزی که دست کم ۳۰ درصد پایین تر از قیمت بازار ارز است واردات انجام داده و با قیمت بالا و البته کمی زیر قیمت کارخانه ها عرضه می کنند و تولید داخلی را تضعیف می کنند. این وضعیت برای شمار دیگری از کالاها مصداق دارد و به اعتراض فعالان اقتصادی منجر شده است.

مسعود خوانساری رییس اتاق بازرگانی تهران در تازه ترین نشست هیأت نمایندگان اتاق بازرگانی تهران در این باره به طور مشروح توضیح داد و گفت مهم ترین بحث روز اقتصاد ایران نوسان ها و بی ثباتی قیمت ارز است. در کمتر از سه ماه گذشته حدود ۳۰ درصد انواع

شکر هم در گرداب تورم غرق می شود

شود. ۲- در شرایط رفع تحریم، ثبات بخشیدن به نرخ ارز و تسهیل اجرای سیاست های اقتصادی در دستور کار قرار گیرد و در شرایط باقی ماندن تحریم ها، با اجرای اصلاحات تدریجی باید سیاست کاهش پایه پولی را عملی ساخت. ۳- کسری بودجه با حذف یارانه های انرژی و پرداخت یارانه نقدی به اقشار آسیب پذیر و با کاربرد یک راهبرد اقناع اجتماعی به صورت تدریجی کاهش یابد. ۴- از طریق مبارزه با فساد و انجام اصلاحات، دولت بهره وری منابع دولتی را افزایش و کسری بودجه را کاهش دهد. ۵- اولویت های هزینه ای دولت با افزایش پایه های مالیاتی، حذف معافیت های مالیاتی، جلوگیری از فرار مالیاتی و مدیریت بهتر دارایی های عمومی تأمین شود. ۶- با سرمایه گذاری در اقتصاد سبز و دیجیتال و بخش سرمایه انسانی و زیرساخت ها، وضعیت آموزش، بهداشت و تولید بهبود پیدا کند. ۷- با افزایش نرخ کارمزد بانکی و تک نرخی کردن ارز به بازار ارز ثبات بخشیده شود. ۸- اصلاحات ساختاری، مشارکت و توسعه بخش خصوصی، افزایش رقابت و نظام مند کردن محیط کسب و کار انجام شود. ۹- با استقلال عملیاتی و مالی بخشیدن به بانک مرکزی، ضعف سیستم بانکی برطرف شود. ۱۰- با بهبود فضای کسب و کار، حذف قیمت یارانه ای، کاهش تعداد شرکت های دولتی و بنیادها، افزایش رقابت و بهره وری، وابستگی به واردات کاهش و قیمت های داخلی در برابر تغییر نرخ ارز و گرانی کالای جهانی مقاوم شود.»

تورم در ایران پدیده رشد پایه پولی است. در گزارش نوشته شده؛ هر یک درصد افزایش پایه پولی معادل ۰/۵ درصد رشد تورم را به دنبال دارد. همچنین تحریم ها باعث بالا رفتن نرخ دلار، افزایش کسری بودجه و ممانعت از صادرات نفت شده که به رشد تورم کمک کرده است. برابر با این گزارش هر یک درصد کاهش صادرات نفت باعث افزایش ۰/۳۵ درصد تورم شده است. علاوه بر این کسری بودجه چالش دیگری است که به تورم در ایران دامن زده و هر ۱۰۰ هزار میلیارد تومان کسری نرخ تورم را ۲ درصد بالا می برد. همچنین طبق محاسبات به عمل آمده مواد غذایی، حامل های انرژی و حمل و نقل ۴۰ درصد، مسکن ۳۰ درصد و سایر مصارف حدود ۳۰ درصد سید هزینه های خانوار را تشکیل می دهند که در بین آنها مهم ترین عواملی که باعث افزایش تورم شده، غذا و مسکن است.

علاوه بر اینها صندوق بین المللی پول برای کاهش تورم در ایران راهکارهای مهمی به این شرح ارائه داده است: «۱- به اعتقاد کارشناسان این صندوق، سیاست کنترل قیمت ها اگرچه تورم را به صورت موقت مهار می کند اما باعث سرکوب سرمایه گذاری و کاهش رشد اقتصادی می شود و فقر و نابرابری را تشدید و بار مالی سنگینی را به دولت تحمیل کرده و اثربخشی سیاست های پولی را کاهش می دهد؛ بنابراین پیشنهاد شده است که سیاست کنترل قیمت ها با یک سیستم تأمین اجتماعی گسترده و هدفمند برای حمایت از اقشار آسیب پذیر جایگزین

تولید شکر در ایران همانند هر کالای راهبردی دیگر بدون چون و چرا از تغییرات در سیاست های کلان اقتصادی، و نیز تغییرات شاخص های اصلی اقتصاد مثل نرخ تورم و نرخ سرمایه گذاری و تجارت خارجی تأثیر می پذیرد. واقعیت این است که شوربخانه سیاست های تجاری، ارزی و پولی و مالی در ایران به دلیل تسلط کامل نهاد دولت بر سیاست و اقتصاد و نیز به دلیل اینکه می خواهد محبوبیت سیاسی داشته باشد تصمیم هایش بیشتر به زیان تولید داخلی از جمله صنعت قند و شکر بوده هست. به طور مثال نرخ تورم بالا و نزدیک به ۵۰ درصد در سال ۱۴۰۱ به تضعیف حتمی قدرت رقابت پذیری تولید داخلی در برابر رقبای تولیدکننده شکر در جهان خواهد شد. واردکنندگان و نیز گروه های ذی نفوذ دیگر بدون توجه به این مقوله و با مقایسه ای غیرمنطقی همین مقوله را بهانه ای برای واردات بیشتر می کنند. درباره بلایی که تورم بر سر ایرانیان اعم از تولیدکننده و مصرف کننده می آورد صندوق بین المللی پول به عنوان یکی از معتبرترین نهادهای مالی - اقتصادی جهان در گزارشی به بررسی مفصل تورم در ایران و ریشه های آن پرداخته و راهکارهایی هم ارائه داده است. در این گزارش از تورم به عنوان بلایی یاد شده که چند دهه است اقتصاد ایران را گرفتار کرده و باعث افزایش فقر و تشدید تنش های اجتماعی شده است. این نهاد اقتصادی در گزارش خود به عوامل پر شمار تورم در ایران اشاره و اعلام کرده، یکی از دلایل اصلی و اساسی

قیمت‌گذاری دستوری در صنعت قند و شکر

دیابت، سالانه جان بیش از ۴ میلیون نفر را در جهان می‌گیرد. این تعداد تقریباً معادل کل جان‌باختگان بر اثر کرونا در ۲ سال اخیر است. در ایران نیز سالانه از هر ۱۰۰ هزار نفر ۲۷ نفر جان خود را بر اثر دیابت از دست می‌دهند و بعد از تصادفات جاده‌ای، دیابت، ششمین عامل مرگ و میر در ایران است. یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در ابتلای فرد به دیابت، مصرف زیاد محصولات قندی است البته مصرف تصفیه‌شده قند و شکر تنها به دلیل نیست به دلیل مضرات غیرقابل انکار مصرف بی‌رویه شکر و فرآورده‌های آن اکثر کشورها نرخ مالیاتی بالایی بر مصرف قند و شکر و مشتقات آنها وضع کرده‌اند. این در حالی است که در ایران تنها طی سال ۹۸ دولت ۵ هزار میلیارد تومان بارانه ارزش ترجیحی برای واردات شکر پرداخت کرده است.

در حالی که سازمان بهداشت جهانی مصرف سرانه ۱۸ تا ۲۰ کیلوگرم در سال را برای شکر و فرآورده‌های آن توصیه می‌کند؛ در ایران تا قبل از شیوع کرونا و کاهش مصرف سرانه مصرف ۳۰ کیلوگرم در سال گزارش شده است. قیمت‌گذاری دستوری و سرکوب قیمت قند و شکر، در حالی برای سالیان در دستور کار دولت‌ها بوده است که وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، شکر و فرآورده‌های آن را در فهرست کالاهای آسیب‌رسان به سلامت قرار داده است. بدون شک اعمال سیاست‌های قیمتی در صنعت قند و شکر با توجیه حمایت از مصرف‌کننده صورت نگرفته است. تنها دلیلی که برای پشتیبانی از این سیاست می‌توان در نظر گرفت، حمایت از صنایع پایین دستی و رونق صادرات است. اما پرواضح است که سیاست خرید انحصاری محصولات شکرهای قند و شکر قیمت‌گذاری دستوری و خرید تضمینی چغندر قند و به تبع آن سرکوب قیمتی قند و شکر، نه تنها صنعت را از رونق بازداشته است بلکه مانعی برای سرمایه‌گذاری در این صنعت ایجاد کرده است.

لازم است با وضع نرخ بالاتر مالیات بر ارزش افزوده رفع قیمت‌گذاری دستوری از ابتدای زنجیره یعنی چغندر قند و تسهیل صادرات در عین تشویق جامعه برای کاهش مصرف محصولات قندی موجبات رونق صنعت و صادرات فرآورده‌های قندی را فراهم آورد.

صنعت قند، قدیمی‌ترین صنعت مدرن کشور است. اولین کارخانه قند کشور در سال ۱۲۷۴ در جنوب تهران تأسیس شد؛ اما در این بازه یکصد و بیست و شش ساله همواره واردکننده شکر بوده‌ایم. بررسی تجربه پاکستان در همسایگی ما در صنعت قند و شکر، نشان می‌دهد توسعه این صنعت در ایران نیز امکان‌پذیر است. در مدت ۱۰ سال تولید سالانه شکر در پاکستان، رشد خیره‌کننده‌ای داشته است. در حالی که در ایران شرایط متفاوت بوده و عوامل مختلفی موجب سرکوب تولید شده است. برای مثال در سال ۱۳۸۵ واردات شکر بدون دلیل مشخص و کارشناسی شده چندین برابر شد و شرکت‌های قند و کشاورزان محتمل ضرر بسیاری شدند تا دوام این نوع سیاست‌گذاری طی ۸ سال به صنعت قند کشور آسیب فراوانی وارد کرد؛ به طوری که در اوایل دهه ۹۰ تولید به میزان ۱۰ سال قبل بازگشت، گرچه در دهه ۹۰ به‌طور متوسط تولید شرکت‌های قند در وضعیت مناسب‌تری قرار داشت ولی هنوز با شرایط جهش تولید فاصله زیاد دارند.

مانع اصلی رشد و توسعه صنعت قند چه بوده است؟ از سال ۱۳۰۰ تا سال ۱۳۳۲ حدود ۱۲ کارخانه قند در کشور تأسیس شد. در سال ۱۳۳۲ شرایط سرمایه‌گذاری در صنعت قند تسهیل و افراد برای سرمایه‌گذاری ترغیب شدند. طی ۲۰ سال، بالغ بر ۳۰ کارخانه قند تأسیس شد. اما متأسفانه در اوایل دهه ۵۰ رشد این صنعت متوقف شد. از سال ۱۳۵۲ تب تورم در کشور بالا گرفت، اما پاسخ دولت وقت قیمت دستوری تعزیرات و سیاست تثبیت قیمت‌ها بود و به جای کنترل علت تورم روی معلول آن متمرکز شد. متأسفانه، صنعت قند هم از این سیاست‌ها در امان نماند علاوه بر قیمت مصوب در سال ۱۳۵۳ قانونی تصویب شد که صنعت قند و شکر را به صورت انحصاری در اختیار دولت قرار داد. نتیجه آن بود که فساد در صنعت قند شدت گرفت و قیمت‌ها نیز کنترل نشد. علاوه بر این انگیزه سرمایه‌گذاری در این صنعت از بین رفت و به مدت ۳۰ سال هیچ کارخانه جدیدی در کشور تأسیس نشد. دوره بعد از انقلاب اسلامی وجود قانون مصوب ۱۳۵۳ در کنار قیمت غیر کارشناسی و دستوری شکر و همچنین خرید تضمینی چغندر قند، از موانع مهم رونق تولید بوده است.

هم‌اکنون اعمال نمی‌شود اما بعد از گذشت ۴۶ سال توسط هیچ قانون جدیدی اصلاح یا ابطال نشده و هنوز عامل فرار سرمایه‌گذار از این صنعت است. در اوایل دهه هفتاد تصمیم گرفته شد ۵۰ درصد شکر به صورت انحصاری توسط دولت خریداری شود و ۵۰ درصد دیگر با نرخ مصوب دولتی توسط شرکت‌های قند فروخته شود. قیمت در هر دو بازار چه بازار خرید انحصاری توسط دولت و چه بازار فروش مستقیم شرکت‌های قندی به صورت یکسان و توسط دولت تعیین می‌شد؛ بنابراین در عمل تغییر این قانون، سود چندانی عاید شرکت‌های قندی نکرد. حتی وضعیت نقدینگی آنها را بدتر کرد؛ چراکه دولت فقط ۵۰ درصد شکر را پیش‌خرید می‌کرد و اقساطی که در طول سال پرداخت می‌کرد تنها برای ۵۰ درصد محصولات بود. لذا در صورتی که مشتری دیگری به موقع شکر را پیش‌خرید نمی‌کرد شرکت‌های قندی با کمبود نقدینگی مواجه می‌شدند. این اقدام اولین گام بود که شکر از قانون ماده واحده سال ۱۳۵۳ مجلس شورای ملی خارج می‌کرد. در اوایل دهه هشتاد قند و شکر از خرید انحصاری دولت خارج شد.

قیمت خرید تضمینی در سال‌های متعددی با نیازهای بازار و نظر کشاورزان و صنعت قند متفاوت بوده و حتی در زمان مقرر اعلام نشده است. قیمت دستوری و بارانه شکر عملاً رونق را از صنعت قند گرفته و به صنایع پایین دست منتقل کرده است. طبیعی است که صادرات برای کارخانجات تولید شیرینی شکلات بیسکویت و... که از قند روغن و آرد پانزدهای استفاده می‌کنند. پر سود باشد و این امر منجر به رونق این صنعت شود. کلید اصلی رونق تولید صنعت قند و شکر حذف دخالت‌های غیر ضروری و غیر کارشناسی دولت است. دولت در تولید باید به جایگاه اصلی خود بازگردد و نقش اصلی خود یعنی تنظیم‌گری را به درستی ایفا کند. مداخلات گاه و بی‌گاه و بی‌رویه دولت نه تنها کمکی به این صنعت نکرده است بلکه موجبات کم‌رونق‌تر شدن آن را فراهم آورده است.

نگاهی مختصر به صنعت قند ایران

اولین شرکت قند ایران در سال ۱۲۷۴ توسط میرزا علی اصغر امین‌الدوله تأسیس شد. این کارخانه، توسط بلژیکی‌ها و در کهریزک احداث شده بود تا قبل از شروع به کار این کارخانه روسیه تأمین‌کننده اصلی قند کشور بود و ایران با تأسیس کارخانه قصد داشت انحصار روسیه در صنعت قند را رفع کند کارخانه کهریزک بعد از تأسیس، حدود چهار سال تولید داشته و سپس تعطیل شد. هرچند از سال ۱۳۱۰ دوباره مجدداً شروع به کار کرده و تا سال ۱۳۴۲ با ظرفیت پایین به فعالیت ادامه داده است.

در سال ۱۳۳۲ تأسیس کارخانه قند از انحصار دولت خارج شده و به بخش خصوصی اجازه داده می‌شود که در صنعت قند سرمایه‌گذاری کند و محصول خود را به فروش برساند. از سال ۱۳۳۲ تا ۱۳۵۳ حدود ۱۸ کارخانه قند دیگر در کشور تأسیس می‌شود.

در سال ۱۳۵۳ قانون توزیع قند و شکر تولیدی کارخانجات کشور در مجلس شورای ملی تصویب شد. به موجب آن، همه قند و شکر تولید کشور به صورت انحصاری در اختیار دولت قرار می‌گرفت و هر سال کل شکر تولیدی کارخانه‌ها با نرخ مصوب به دولت تحویل می‌شد. این مسأله به گونه‌ای بود که صاحب کارخانه قند و کارگر آن حتی اجازه نداشتند جای صبحانه خود را با شکر تولیدی خودشان شیرین کنند. نتیجه این قانون چه بود؟ به مدت ۳۰ سال هیچ کارخانه قند و شکر در ایران تأسیس نشد و فقط در اوایل دهه هشتاد شمسی چند کارخانه نیشکر با سرمایه دولتی و نه خصوصی افتتاح شد. قانون مصوب ۱۳۵۳

قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانه‌های کشور مصوب ۱۳۵۳/۱/۲۹

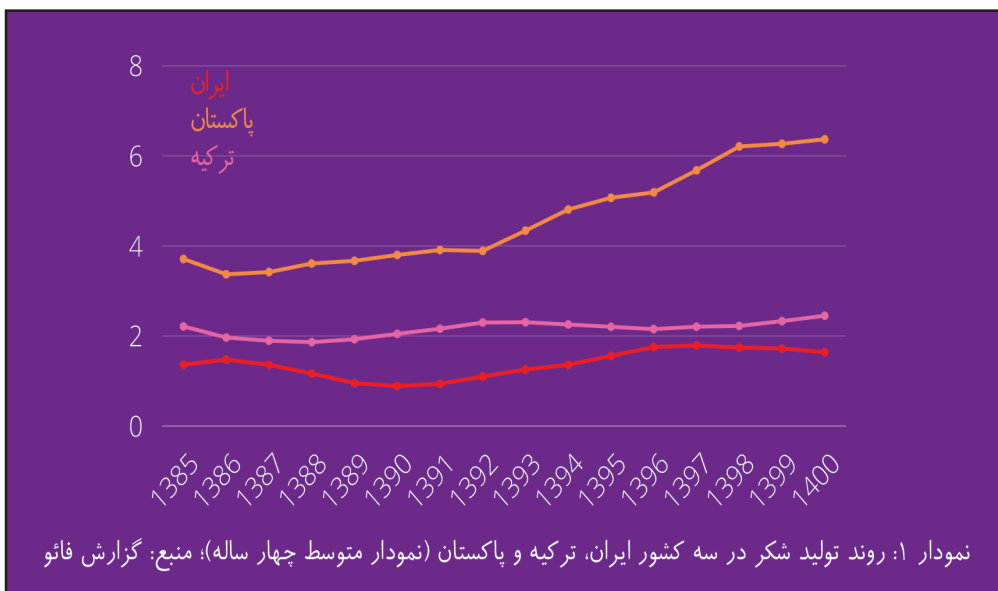
ماده واحده - کلیه کارخانه‌های قند و تصفیه شکر کشور مکلفند قند و شکر تولیدی را با نرخ مقرر دولتی برای توزیع در سراسر مملکت منحصراً در اختیار سازمان غله و قند و شکر و چای کشور وابسته به وزارت تعاون و امور روستاها بگذارند. مدیران و مسوولان کارخانه‌های قند و تصفیه شکر که از مقررات فوق تخلف نمایند همچنین اشخاصی که به نحوی از انحاء در معاملات قند و شکر که به‌طور غیرمجاز از کارخانه‌های مزبور خارج شود با علم به آن دخالت نمایند علاوه بر ضبط عین کالا مرتکب به حبس جنح‌های از سه ماه تا یک سال و جزای نقدی معادل دو برابر بهای کالا محکوم خواهد شد. به جرایم موضوع این ماده در مراجع قضایی خارج از نوبت رسیدگی خواهد شد.

قانون دیگر ماده واحده خرید تضمینی محصولات کشاورزی است. این قانون در سال ۱۳۶۸ تصویب شد. مطابق این قانون، قیمت خرید تضمینی چغندر قند و ۱۴ محصول کشاورزی دیگر باید قبل از شروع سال زراعی جدید اعلام شود. در متن قانون تعیین قیمت بر عهده شورای اقتصاد سازمان برنامه بود. از آنجا که سازمان برنامه و بودجه مسوول تنظیم مالی دولت است و مایل است کسری بودجه دولت کمتر باشد لذا به صورت کلی در تعیین قیمت‌های خرید تضمینی خست به خرج می‌دهد. این مسأله در سال‌هایی که تورم بالاتر و اوضاع مالی دولت نامساعدتر بود بیشتر نمود پیدا می‌کرد. برای مثال از سال ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۹ درصد رشد قیمت خرید تضمینی چغندر قند همواره پایین‌تر از نرخ تورم کشور بوده است. به خصوص در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ این اختلاف بیشتر شده است. طبیعی است با این روش قیمت‌گذاری انگیزه کشاورز برای تولید محصول از بین می‌رود. در سال‌هایی که قیمت مصوب چغندر قند پایین‌تر از مقدار منطقی یا در زمان نامناسب اعلام شده است حتی تا مرز ۲۰ هزار هکتار زمین کشاورزی به جای چغندر زیر کشت پیاز یا سیب زمینی رفته است و در نتیجه این اقدام * تولید شکر کم و واردات آن افزایش داشته است.

* عرضه زیاد پیاز و سیب زمینی موجب ارزان شدن آن و متضرر شدن کشاورزان شد.

در این برهه، شرکت‌های قند حتی نمی‌توانستند چغندر را به قیمتی بالاتر از قیمت خرید تضمینی خرید کنند. زیرا در مرحله بعد دچار قیمت‌گذاری محدود بودند و قیمت مصوب شکر با توجه به قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی تعیین می‌شد.

علاوه بر قیمت‌گذاری نامناسب مشکل دیگر شورای اقتصاد تعلق آن در اعلام به موقع قیمت بود. مطابق متن قانون قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی می‌بایست قبل از شروع سال زراعی (شهریور) اعلام شود اما بارها اتفاق افتاده که قیمت خرید تضمینی در دی ماه یا بهمن اعلام می‌شد. لذا قسمت قابل توجهی

سرازیر شدن یارانه مردم ایران به خارج از کشور؛ شکر یارانه های کشور به صورت شیرینی و شکلات و نوشابه به خارج صادر می شود. این امر معادل پرداخت یارانه دولت ایران به مردم سایر کشورهاست.

خروج از قیمت گذاری دستوری؛ تجربه و چالش های صنعت قند
 قیمت شکر تا سال ۱۳۹۹ به صورت مصوب از طرف دولت تعیین می شد. در سال ۱۴۰۰ برای اولین بار قیمت گذاری شکر از نهاد دولتی خارج و به صنایع قند و شکر واگذار شده است. البته قیمت خرید تضمینی چغندر قند در اختیار کشاورز و شرکت های قند نیست و توسط شورای سیاست گذاری و قیمت گذاری محصولات کشاورزی تعیین می شود. چرا که در نص قانون بر لزوم تعیین قیمت خرید تضمینی توسط آن شورا اشاره شده است. لذا برای تغییر در این رویه نیازمند تصویب قانون جدید هستیم.

با تصمیم شرکت های قند و شکر کشور قیمت گذاری شکر تولید داخل به انجمن صنفی صنایع قند و شکر واگذار شده و این انجمن قیمت ارشادی پیشنهادی ارائه می دهد که تبعیت از آن الزام قانونی ندارد.

شرکت بازرگانی دولتی ایران

شرکت بازرگانی دولتی ایران از شرکت های زیر مجموعه وزارت جهاد کشاورزی است. این شرکت مطابق قانون، نگه دارنده ذخایر استراتژیک کالاهای اساسی کشور است. به عنوان نمونه طبق قانون شرکت بازرگانی دولتی ایران موظف است در هر زمان ۵۰۰ هزار تن شکر و ۵ میلیون تن گندم و... در انبار ذخیره داشته باشد.

این شرکت همواره زیان ده است به عنوان نمونه در تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۹، ۱۲ هزار میلیارد تومان به عنوان یارانه نان و خرید تضمینی گندم در نظر گرفته شده بود. اما مطابق اظهارات مقامات سازمان بازرگانی دولتی ایران در سال ۱۳۹۹ حداقل ۱۲ میلیون تن گندم از کشاورزان خریداری شده است که برآوردها نشان می دهد، حداقل ۲۵ هزار میلیارد تومان برای خرید تضمینی گندم از کشاورزان هزینه شده است. این شرکت با عرضه زیر قیمت برخی محصولات به سایر تولیدکنندگان از جمله شرکت های قند آسیب میزند. به عنوان نمونه این شرکت در بهار و تابستان سال ۱۴۰۰، از محل ذخایر استراتژیک کشور، شکر را به قیمت هر کیلوگرم ۱۱۵۰۰ تومان به بازار عرضه می کند. این در حالی است که حداقل قیمت تمام شده شرکت های قند و شکر (بدون احتساب سود متعارف) ۱۲۵۰۰ تومان است. لذا شرکت بازرگانی دولتی هم تولید و فروش شرکت های قند داخل را مختل کرده و هم خودش متضرر می شود و البته ضرر شرکت بازرگانی دولتی در نهایت تبدیل به کسری بودجه خواهد شد که این امر با توجه به ساختار اقتصادی کشور تورم زاست. علاوه بر این، شرکت مزبور با بانک های مثل تجارت و کشاورزی وام دریافت می کند لذا زیان این شرکت منجر به ناتوانی اش در بازپرداخت اقساط خواهد شد. این امر متعاقباً زیان بانکها را در پی خواهد داشت و منجر به اضافه برداشت بانکها از بانک مرکزی و عامل دیگری در جهت افزایش تورم است.

راهکارها

- از آنجا که شکر و فرآورده های آن در دسته کالاهای آسیب رسان به سلامت طبقه بندی می شود. برای تشویق جامعه به کاهش مصرف لازم است نرخ مالیات بر ارزش افزوده را برای شکر و فرآورده های آن افزایش داد.
- برای تحریک سرمایه گذاری در قند و شکر اولین و ساده ترین گام اصلاح قانون نحوه توزیع قند و شکر مصوب ۱۳۵۳ مجلس شورای ملی است که از آن زمان تاکنون تغییری در آن ایجاد نشده است.
- لازم است سیاست حذف ارز ترجیحی در سال ۱۳۹۹ برای واردات شکر ادامه پیدا کند.

- قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی در مجلس شورای اسلامی اصلاح و چغندر قند از فهرست کالاهای خرید تضمینی خارج و قیمت گذاری آن به بازار واگذار شود.
  - لازم است سازمان حمایت از مصرف کننده و تولید کننده به جای تعیین قیمت به مقابله با انحصار و ایجاد رقابت بپردازد.
  - جهت رونق تولید قند و شکر و صنایع پایین دست آن باید موانع صادرات برداشته شده و صادرات کالاهای مزبور، تسهیل شود.
- منبع: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

صادرات محصولات شیرینی و شکلات

مصرف سالانه شکر در ایران حدود ۲.۲ میلیون تن است که از این مقدار ۵۰۰ هزار تن مصرف مستقیم قند و شکر خانوار است و ۱.۷ میلیون تن مصرف صنایع پایین دستی مانند شیرینی، شکلات و نوشابه است.

صنعت قند کشور در طول عمر ۱۲۶ ساله خود صادرات مستقیم شکر سفید نداشته است. علاوه بر این همواره واردکننده شکر بوده ایم. محصولات شیرینی و شکلات کشور هر ساله چند صد میلیون دلار صادرات دارد. از آنجا که شکر به عنوان مواد اولیه شیرینی و شکلات به حساب می آید، لذا صادرات شکر در قالب صادرات شیرینی و شکلات وجود دارد. این در حالی است که شکر همواره با نرخ یارانه ای در بازار کشور عرضه می شود و دولت بابت آن متحمل پرداخت هزینه می گردد. بنابراین با توجه به دخالت دولت در قیمت شکر و توزیع یارانه آن، صادرات شکر و محصولاتی که شکر یارانه ای استفاده می کنند دو معنی می تواند داشته باشد:

- * پرداخت یارانه مردم ایران به کشورهای عراق و افغانستان و...
- * پرداخت یارانه مردم ایران به شرکت های شیرینی و شکلات و سود سرشار آنها از محل صادرات.

یارانه شکر در سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶

در سال ۱۳۹۳ قیمت هر کیلوگرم شکر ۲۳۰۰ تومان تعیین شد. به این صورت که هر کیلوگرم شکر ۲۱۰۰ تومان توسط شرکت قند فروخته شود و ۲۰۰ تومان یارانه دولتی به صورت مابه التفاوت پرداخت شود. با علم به اینکه اخذ این ۲۰۰ تومان مابه التفاوت یارانه از دولت بسیار دشوار است. شرکت های قند پیشنهاد دادند که قیمت مصوب ۲۲۵۰ تومان شده و در عوض دولت یارانه ای پرداخت نکند. اما این پیشنهاد مورد موافقت دولت قرار نگرفت.

این روند تا سال ۱۳۹۶ ادامه یافت. به طوری که در سال ۱۳۹۶ شرکت های قند و شکر بیش از هزار میلیارد تومان طلب وصول نشده از دولت داشتند. بخشی از این یارانه با توجه به قانون موجود با بدهی شرکت های قند به بانک های دولتی تسویه شد. و این احتمال وجود دارد که برای بانکها، کسری ایجاد کرده باشد. همچنین به منظور تسویه طلب شرکت های قند از دولت با اقدام مناسب وزارت جهاد کشاورزی واردات شکر از دست چند واردکننده خاص خارج شد و در اختیار شرکت های قند قرار گرفت. شرکت ها از محل سود واردات، شکر، طلب خود از دولت را تسویه کردند. در این طرح به هر شرکت قند با توجه به میانگین تولید سه ساله سهمیه واردات شکر اختصاص داده شد. در سال ۱۳۹۸ قیمت مصوب شکر ۴۵۰۰ تومان تعیین شده بود. قیمت شکر وارداتی با ارز ۴۷۰۰ تومانی و (با ۱۰ درصد سود) ۲۸۰۰ تومان بود. شرکت های قند شکر وارداتی را به نرخ مصوب ۴۰۰۰ تومان فروختند و مابه التفاوت نرخ مصوب و نرخ وارداتی بابت بدهی دولت به شرکت های قند و شرکت تهاتر شد.

این اقدام از جهتی ناکارآمدی دولت و سیستم یارانه های آن را نشان می دهد که در سال ۱۳۹۳، ۲۰۰ تومان یارانه شکر اختصاص داده است و در سال ۱۳۹۸ برای تسویه همان یارانه اجازه داده شکر وارداتی ۱۲۵۰ تومان گرانت فرخته شود. البته باید توجه کرد که سال ۱۳۹۳ دوره اول دولت مستقر بوده و سال ۱۳۹۸ دوره دوم آن!

البته در چهار چوب وضع موجود، این اقدام بسیار مفید و سازنده بوده است و باعث شد که حجم عظیمی از رانت شکر ۴۲۰۰ تومانی که در سال قبل به جیب مافیای شکر واریز می شد بدهی دولت را تسویه کند و در واقع به خزانه دولت بازگردد. این اقدام به جا باعث شد که فقط در سال ۱۳۹۸، ۷۲۰ میلیارد تومان مطالبات شرکت های قندی پرداخت شد. این مبلغی بوده که به تعداد بسیار محدودی واردکننده عمده شکر می رسیده است.

در صورتی که دولت این مقدار یارانه را به صورت نقدی به خانوار پرداخت می کرد دولت و شرکت های قند و همچنین مردم متحمل ضرر کمتری می شدند.

قیمت گذاری و اثرات منفی آن در صنعت قند و شکر

گسترش دیابت؛ سرکوب قیمت شکر با وجود ضررهای بسیار ناشی از مصرف آن موجب افزایش سرانه مصرف، بیش از استانداردها شده است.

کاهش سرمایه گذاری برای تأسیس کارخانه قند؛ از سال ۱۳۵۳ که قیمت گذاری مصوب و خرید انحصاری دولت رایج شد. به مدت سی سال هیچ کارخانه قند و شکر جدیدی تأسیس نشد. در ادامه قیمت گذاری دستوری قند و شکر و خرید تضمینی چغندر قند، موجب سرکوب انگیزه کشاورزان برای کشت چغندر قند و سرمایه گذاران جهت سرمایه گذاری در این بخش شده است.

از زمین هایی که به طور معمول زیر کشت چغندر قند می رفتند به دلیل ابهام در قیمت زیر کشت محصولات دیگر رفته بود.

در خلال سال های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶ با همت وزیر وقت کشاورزی قیمت خرید تضمینی چغندر قند به موقع اعلام می شد. و همین اعلام به موقع قیمت به تولید چغندر و شکر رونق داد. به طوری که در سال ۱۳۹۶ برای اولین بار تولید شکر به ۲ میلیون تن رسید و ۹۰ درصد نیاز داخل در کشور تأمین شد.

در سال ۱۳۹۹ قانون ماده واحده سال ۱۳۶۸ اصلاح شد. قیمت گذاری محصولات اساسی کشاورزی از شورای اقتصاد گرفته شده و به شورای سیاست گذاری و قیمت گذاری محصولات کشاورزی واگذار شده است. این شورا ۹ عضو دارد که ۷ عضو آن از وزرات جهاد کشاورزی هستند و ریاست شورا نیز بر عهده وزیر جهاد کشاورزی است. در عمل قیمت گذاری محصولات کشاورزی از دست سازمان برنامه و بودجه خارج شده و به وزرات جهاد کشاورزی واگذار شده است. قیمت محصولات زراعی در سال جاری (۱۳۹۹) توسط این شورا انجام شده است. همانطور که در نمودار شماره ۲ مشاهده می شود قیمت خرید تضمینی چغندر قند حدود ۱۵۰ درصد نسبت به سال گذشته رشد داشته است. این درصد رشد در طول ۳۲ سال اجرای این قانون بی سابقه بوده است. البته قیمت خرید تضمینی چغندر قند در دو سال گذشته کمتر از تورم بوده است. از آنجا که پارامتر مهم وزارت جهاد کشاورزی تولید است و عملکرد این وزارتخانه نیز با این شاخص سنجیده می شود لذا به نظر می رسد اصلاح قانون مذکور چندان اصولی و دقیق نبوده و مصداقی از تفریط به افراط است.

افزایش بیش از اندازه قیمت چغندر قند هزینه کارخانه های قند را بالا برده و این امر منجر به افزایش قیمت تمام شده تولید شکر می شود. گرچه این اتفاق نیز برای صنعت قند کشور مضر خواهد بود چرا که با افزایش قیمت تمام شده کارخانه قیمت شکر مصرف خانوار هم زیاد می شود و این امر بخش های دیگر دولت را به سمت قیمت گذاری غیر واقعی یا خرید انحصاری و دخالت مخرب خواهد کشاند.

در مسأله قیمت گذاری کارمند دولت که از سختی ها و پیچیدگی های تولید و فروش چغندر قند و شکر آگاه نیست. برای کالای دیگران قیمت تعیین می کند و در این میان البته انگیزه های سازمانی هم قابل چشم پوشی نیست.

اگر هدف در قیمت گذاری نظارت است دولت ایران راهها و گلوگاه های مختلفی برای نظارت بر تولید و قیمت عادلانه دارد. اگر هدف تضمین تولید شکر است رونق تولید در گرو اشتیاق تولیدکننده و کشاورز برای تولید محصول بیشتر است. اگر با قیمت های غیر کارشناسی و دستوری کشاورز رغبت به تولید محصول نداشته باشد و یا شرکت قند انگیزه خرید محصول کشاورز را نداشته باشد. طبیعی است که تولید رونق نخواهد گرفت.

در واقع هر کارخانه قند بسته به مقیاس خود با ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰ کشاورز چغندر سرو کار دارد. شرکت میداند قیمت تقریبی مدنظر کشاورزان برای هر کیلو چغندر چند پیوست. از طرف دیگر شرکت های قند قیمت جهانی شکر و نیاز کشور را در نظر دارند و در صورتی که قیمت چغندر از مبلغی بالاتر رود شکر تولید داخل نمی تواند با شکر وارداتی رقابت کند، لذا خود کشاورزان و شرکت های قندی بهترین افرادی هستند که می توانند قیمت چغندر قند را تعیین کنند.

فصل کشت چغندر قند پاییزه از بهمن و اسفند هر سال شروع می شود قبل از شروع کشت، بین کشاورز و شرکت قند قرارداد منعقد می شود. در صورت اعلام نرخ خرید تضمینی چغندر در سال زراعی جاری همان نرخ در قرارداد ذکر می شود. در غیر این صورت نرخ سال گذشته نوشته شده و در تبصره قرار داد عنوان می شود که با اعلام نرخ خرید سال جاری نرخ قرارداد به روز خواهد شد. از آنجا که این نرخ برای کشاورز و کارخانه قند مشخص نیست و از طرف دولت ابلاغ خواهد شد نرخ قرارداد در حاله ای از ابهام باقی میماند و این امر انگیزه تولیدکننده و کشاورز را کاهش می دهد.

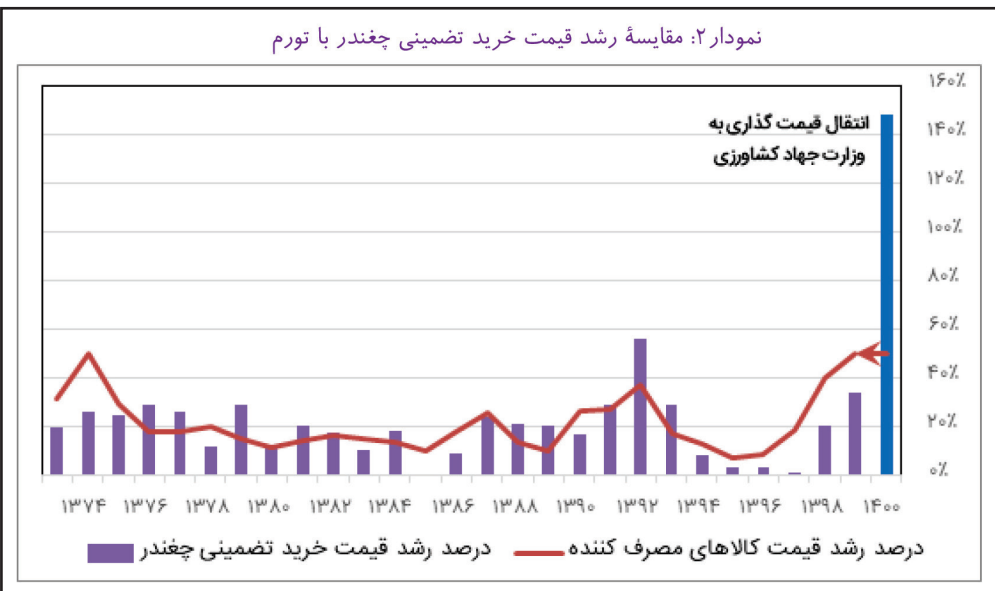
با توجه به اینکه کیفیت چغندر قند در مسأله قیمت گذاری چندان مورد توجه دولت نیست اگر زمینی حاصلخیزتر باشد و چغندر با کیفیت تری به عمل آورد تأثیری در قیمت گذاری دولت نخواهد داشت و کل چغندر قند موجود در کشور فقط با یک قیمت تعیین خواهد شد.

جهت اطلاع از ظرفیت تولید قند کشور باید اشاره کرد که در سال جاری ۹ شرکت فعال قند نیشکری وجود دارند که همه در خوزستان فعال می باشند شرکت های کشت و صنعت کرون و هفت تپه دو شرکت قند نیشکری متعلق به قبل از انقلاب هستند و نصب و راه اندازی هفت شرکت نیشکری دیگر هر کدام با ظرفیت ۱۰۰ هزار تن در سال از سال ۱۳۷۷ شروع شد. همچنین ۳۵ شرکت قند چغندر در کشور وجود دارد که ۲۸ مورد فعال هستند. ظرفیت اسمی تولید کشور ۲.۲ میلیون تن شکر در سال است. این ظرفیت بر مبنای ۱۰۰ روز فعالیت در سال است که مدت زمان تقریبی برداشت چغندر و نیشکر است. البته در صورتی که چغندر قند یا نیشکر وجود داشته باشد. شرکت های قند بیش از ۱۰۰ روز فعالیت می کنند. برخی شرکتها در سال های فراوانی چغندر ۱۳۰ تا ۱۴۰ روز فعالیت می کنند. لذا ظرفیت واقعی تولید شکر حدود ۲.۵ میلیون تن شکر در سال است.

متوسط ضریب استحصال قند از حدود ۶۹ درصد در سال ۱۳۸۰ به ۸۲ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است. به عبارت دیگر در سال ۱۳۸۰ از هر ۱۰۰ کیلوگرم شکر موجود در چغندر قند یا نیشکر، ۳۱ کیلوگرم به ملاس یا سایر ضایعات تبدیل می شد اما در سال های اخیر این عدد به ۱۸ کیلوگرم رسیده است.

در دهه هشتاد، مصرف سرانه شکر ۳۰ کیلوگرم در سال بود. در سال های اخیر مصرف سرانه شکر به ۲۶ تا ۲۴ کیلوگرم کاهش یافته است. گسترش دیابت و بیماری کرونا در دو سال اخیر از عواملی هستند که مصرف شکر کشور را کاهش داده است. البته باید توجه کرد که در برآورد مصرف سرانه محصولات صادراتی شیرینی و شکلات هم جز سرانه مصرف هر کشور محسوب می شوند. این در حالی است که توصیه سازمان بهداشت جهانی مصرف سالانه ۱۸ تا ۲۰ کیلوگرم در سال است.

نمودار ۲: مقایسه رشد قیمت خرید تضمینی چغندر با تورم

در نیشکر خوزستان چه خبر؟

شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی، مدیرعامل شرکت راصد صنعت توسعه امروز شنبه (سوم دی ماه) با اعلام این خبر گفت که بنا به دستور دکتر ناصری مدیرعامل توسعه نیشکر و صنایع جانبی دو تیم عملیاتی با تجهیزات کامل در حالت آماده باش قرار دارند تا در صورت نیاز در هم افزایی با ارگان های متولی برای رفع آبگرفتگی وارد عمل شوند. علیرضا کایدی بختیاری افزود: در سال های گذشته نیز همزمان با آبگرفتگی های گسترده در مناطق مختلف، این شرکت در راستای مسؤلیت های اجتماعی در مناطق پیرامونی، با تمام امکانات و تجهیزات برای حل معضل آبگرفتگی ورود کرد. وی از اعلام آمادگی این شرکت برای تولید انواع الکتروپمپ، پمپ و الکتروموتور در تفاهم با شهرداری و آب و فاضلاب اهواز خبر داد و گفت که برای رفع مشکلات شهری اهواز از هیچ کمکی فروگذار نخواهیم کرد. به گفته مدیرعامل راصد صنعت توسعه این شرکت به معنای واقعی در عمل، یک شرکت دانش بنیان است که در ساخت قطعات و تجهیزات مختلف در حوزه نیشکر و سایر دستگاه ها فعالیت دارد. راصد صنعت توسعه از شرکت های تابعه توسعه نیشکر است که علاوه بر طراحی و اجرای سازه ها و ایستگاه های انتقال آب، زهاب و فاضلاب، توانسته به طراحی و تولید الکتروپمپ های تخصصی نیز دست یابد. این شرکت تاکنون برای شهرداری اهواز، پتروشیمی، آب و فاضلاب خوزستان، پالایشگاه آبادان، سدها و نیروگاه های برق و... الکتروپمپ های تخصصی تولید و تعمیر کرده است.

بازسازی هفت تپه

به گزارش روابط عمومی شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی، در گزارشی که در سایت استانداری منتشر شده، آمده است: شرکت نیشکر هفت تپه در چند سال اخیر با مشکلات و نابسامانی های پیچیده ای روبرو بود به طوری که اعتراضات روزانه کارگران این شرکت، پرداخت نشدن مطالبات آنان، تعطیلی کارخانه و وجود سوء مدیریت در روند کاری این شرکت، مشکلات و ناآرامی هایی را برای استان رقم زده بود. با آغاز به کار دولت مردمی، حل اساسی مشکل این شرکت در دستور کار قرار گرفت و در این راستا در هجدهم مهر ۱۴۰۰ شرکت هفت تپه به شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی استان واگذار شد و مشکلات شرکت هفت تپه پس از گذشت ۶ سال در آبان ماه ۱۴۰۰ توسط شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی حل شد، مطالبات کارگران پرداخت، و بازسازی کارخانه، مزارع نیشکر و کشت جدید به میزان پنج هزار هکتار در تابستان ۱۴۰۱ انجام شد.

اقدامات انجام شده طی یک سال گذشته به همت دولت در خوزستان بیانگر آن است که راهکارهای عملی برای حل ابرچالش ها و مشکلات کلان نسبت به قبل شتاب گرفته است و اکنون علاوه بر احیای اعتماد و امید در مردم، این استان در مسیر توسعه ای که برای آن ترسیم شده، قرار گرفته است. در حال حاضر، ۱۴ ماه پس از تصمیم مشترک سران قوا با برنامه ریزی و اقدامات انجام شده توسط شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی، روند بازگشت قدیمی ترین واحد نیشکری به دوران طلایی و رسیدن به ظرفیت اسمی تولید، سرعت گرفته و این واحد نیشکری در برنامه های تدوین شده، به سمت تولید حداکثری در حرکت است. در دومین سال واگذاری هفت تپه به توسعه نیشکر، پیش بینی می شود از میزان برداشت ۴۰۰ هزار تن نیشکر، ۴۰ هزار تن شکر استحصال شود که نسبت به سال گذشته افزایش دو برابری دارد.

شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی یک ثروت ملی تاریخی ایرانیان است که برای احداث آن از دهه های ۱۳۴۰ به بعد مطالعات انجام شده بود. اجرای این طرح بزرگ در خوزستان به دلیل شروع جنگ عراق علیه ایران تا اوایل دهه ۱۳۷۰ تأخیر اجباری داشت و از این دهه بود که دولت های گوناگون کار سرمایه گذاری و تأسیس شرکت را در دستور کار قرار دادند. این شرکت در حال حاضر یکی از قطب های تولید شکر در منطقه ایران است و با تولید سالانه صدها هزار تن شکر راه واردات را تنگ کرده است. علاوه بر این شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی توانسته است به اشتغال در خوزستان کمک کند. برخی از خبرهای تازه از این مجتمع بزرگ را به نقل از سایت این واحد بزرگ صنعتی - کشاورزی در ادامه می خوانید

توبرند جهانی شد

در حال حاضر، چرخ تولید ام.دی.اف شعبیه از باگاس نیشکر با تسخیر پنج درصد بازار ایران و ورود به بازار کشورهای همسایه، می چرخد و در رده برندهای باکیفیت بشمار می آید. ۱۰ سال پیش در چنین روزی، ام.دی.اف در شمالی ترین واحد نیشکری به جمع محصولات نیشکری پیوست و با افتتاح کارخانه آن در پنجم دی ۱۳۹۱ در شرکت لوح سبز جنوب در دل کشت و صنعت امام خمینی (ره)، باگاس نیشکر به جای سوختن، به ثروتی برای ساختن تبدیل مبدل شد. با شروع به کار این کارخانه، محصولی محیط زیستی روانه بازار شد که نه تنها از دوام بالایی برخوردار است، بلکه به پاکي هوا و صیانت از محیط زیست کمک زیادی کرده و در عین حال رقابتی شانه به شانه با سایر برندهای مطرح جهانی دارد. در حال حاضر، چرخ تولید ام.دی.اف شعبیه از باگاس نیشکر با تسخیر پنج درصد بازار ایران و ورود به بازار کشورهای همسایه، می چرخد و در رده برندهای باکیفیت بشمار می آید. حالا پس از فعالیت ۱۰ ساله، ام.دی.اف نیشکر جای خود را در خانه ها باز کرده و اگر دور و برتان را خوب نگاه کنید حتما اثری از آن می بینید: در اتاق خواب، پذیرایی و دکوراسیون خانه، ردی از این محصول نیشکری وجود دارد و به خصوص خانم ها در آشپزخانه هر روز سر و کارشان با آن است. کابینت، میز و صندلی ها، میلمان و کتابخانه ای که در خانه دارید، ممکن است جنس شان از نیشکر باشد که این روزها به دلیل کیفیت بالا، مشتری های پر و پا قرصی در داخل و خارج دارد. شرکت لوح سبز جنوب بزرگ ترین تولیدکننده ام.دی.اف از باگاس نیشکر با ظرفیت ۱۳۲ هزار متر مکعب در سال است که در کنار اشتغالزایی، نقش مهمی را در حفظ و صیانت از محیط زیست ایفا کرده است. ام.دی.اف تولیدی لوح سبز جنوب به عنوان یک برند معتبر جهانی به بیش از ۱۲ کشور صادر می شود و این شرکت توانسته با استفاده از باگاس نیشکر، تحویلی در صنایع چوبی ایجاد کند.

آماده باش تیم های عملیاتی نیشکر برای مقابله با آبگرفتگی

بنا به دستور دکتر ناصری مدیرعامل توسعه نیشکر و صنایع جانبی دو تیم عملیاتی با تجهیزات کامل در حالت آماده باش قرار دارند تا در صورت نیاز در هم افزایی با ارگان های متولی برای رفع آبگرفتگی وارد عمل شوند. تیم های امدادی و عملیاتی شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی برای کمک به رفع آبگرفتگی مناطق مختلف کلان شهر اهواز و شهرستان کارون، به حالت آماده باش درآمدند. به گزارش روابط عمومی

تحویل چغندر به کارخانه قند شیروان پنج درصد افزایش یافت

بجنورد-ایرنا- مدیرعامل شرکت تولیدی قند شیروان در خراسان شمالی گفت: امسال ۲۱۰ هزار تن چغندر به کارخانه قند شهرستان تحویل داده شد که این میزان نسبت به پارسال پنج درصد افزایش داشت. بهرام غیبی در گفت و گو با خبرنگار ایرنا با اشاره به پایان خرید محصول چغندر از کشاورزان اظهار کرد: با پایان فصل برداشت چغندر در شمال شرق کشور ۲۱۰ هزار تن از این محصول به ارزش ۵۲۰ میلیارد تومان تحویل کارخانه قند این شهرستان شد. به گفته وی؛ طرح خرید حمایتی چغندر قند توسط این کارخانه از ۱۵ مهرماه آغاز و در اول دیماه پایان یافت. مدیرعامل شرکت تولیدی قند شیروان در خراسان شمالی افزود: چغندر قند در سال زراعی گذشته در سطح ۲ هزار و ۳۰۰ هکتار زمین های زراعی این استان کشت شد و میانگین عملکرد این محصول در هر یک هکتار ۴۵ تن و عیار محصول در کشتزارهای این استان به طور متوسط ۱۷.۲ درصد است. وی فروش تضمینی را دلیل افزایش سطح زیر کشت چغندر قند در این استان عنوان کرد و گفت: این رویه اطمینان خاطر به کشاورز می دهد و با رغبت به کاشت این محصول می پردازند. غیبی با اشاره به اینکه امسال میزان استحصال (میزان قندی که از چغندر گرفته می شود) نسبت به سال گذشته بالاتر است، خاطر نشان کرد: میانگین عیار نسبت به پارسال ۲ واحد بالاتر در نظر گرفته شد و شکر با کیفیتی تولید می شود. وی عنوان کرد: امسال نرخ تضمینی به ازای هر کیلوگرم ۲۱ هزار ریال مصوب شد که با کمک کرایه به ۲۳ هزار و ۵۰۰ هزار ریال رسید. مدیرعامل شرکت تولیدی قند شیروان در خراسان شمالی گفت: میزان تولید شکر چغندر در این واحد صنعتی به ۲۸ هزار تن رسید که در حال عرضه به بازار است که امسال میزان شکر تولیدی این شرکت در مقایسه با سال گذشته که ۲۱ هزار تن بود، افزایش داشته است. کشت چغندر قند بهاره در خراسان شمالی از ابتدای اسفندماه آغاز و به مدت ۲ ماه ادامه دارد و شهرستان شیروان به عنوان قطب تولید این محصول در استان است. استان خراسان شمالی از نظر سطح زیر کشت چغندر قند رتبه ۹ و از نظر میزان تولید رتبه دهم کشور را دارد که با داشتن ۲.۱۳ درصد کشت چغندر قند کشور، ۱.۵۱ درصد محصول را تولید می کند. کارخانه قند شیروان یکی از قدیمی ترین واحدهای تبدیلی در خطه شمال شرق کشور است که ظرفیت اسمی آن تبدیل چهار هزار تن چغندر قند در شبانه روز است. شرکت تولیدی قند شیروان، قوچان و بجنورد، فروردین ۱۳۳۷ به صورت شرکت سهامی خاص تأسیس و در اسفند ۱۳۷۷ در سازمان بورس و اوراق بهادار تهران پذیرفته شد. ۳۴ درصد از کشتزارهای چغندر قند استان خراسان شمالی مربوط به شهرستان شیروان است. کارخانه قند شیروان در ۱۰ کیلومتری غرب شیروان واقع است که ۶۵۰ نفر به صورت مستقیم در این واحد فعالیت دارند.

درباره سند امنیت غذایی

در همه نیم سده سپری شده نظام‌های سیاسی ایران دنبال این بوده‌اند که وابستگی کشور به واردات مواد غذایی از خارج را کاهش داده و طرح‌های پرشماری برای رسیدن به خوداتکایی یا خودکفایی در تولید و مصرف مواد اساسی غذایی مثل برنج، گندم، شکر، روغن نباتی و نیز برخی نهاده‌های دام و طیور را رایج داده‌اند. اقتصاد مقاومتی در بخش کشاورزی در سال‌های دهه ۱۳۹۰ سرچشمه بحث‌های قابل اعتنا و نیز ارایه طرح‌های مهم از سوی وزارت جهاد کشاورزی با همراهی دیگر نهادهای مهم تهیه و منتشر شد. خودکفایی در تولید شکر یکی از طرح‌های مهم برای خودکفایی بود که از سوی معاون وقت زراعت وزارت جهاد کشاورزی و نیز ریاست این وزارتخانه تهیه و ارایه شد. اما این طرح‌ها به دلایل گوناگون هرگز با جدیت شروع نشد و به جایی نرسید. ایران برای تنظیم بازار شکر داخل شکر سالانه صدها هزار دلار ارز کمیاب را به واردات این کالا اختصاص می‌دهد در حالی که می‌توان با مدارا و سختکوشی و جدیت مرز خود اتکایی در تولید و مصرف شکر را بالا برد و به نقطه امن رساند. ایران در دهه ۱۳۹۰ و به دلیل اقدام‌های حمایتی وزارت جهاد کشاورزی و نیز همکاری دلسوزانه کارخانه‌های قند توانست جشن خودکفایی شکر را برگزار کند اما خشکسالی و نیز نادیده گرفتن دوباره توانایی ملی راه بر واردات را هموار کرده است. در چنین وضعیتی یکی از مقام‌های ارشد وزارت جهاد کشاورزی با صراحت از تهیه سند امنیت غذایی سخن می‌گوید.

مجتبی خیام نکویی معاون وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به اینکه سند امنیت غذایی برای اولین بار در کشور در حال تدوین است، گفت: این سند در مرحله نهایی شدن است، باید ریل‌گذاری برای حداقل ۱۰ سال آینده در زمینه امنیت غذایی در کشور صورت بگیرد. با بیان اینکه بحث امنیت غذایی یک جایگاه ویژه در دنیا پیدا کرده است، اظهار کرد: مقام معظم رهبری نیز امسال را به نام سال «تولید دانش‌بنیان و اشتغال آفرین» معرفی کرده‌اند و باتوجه به عقب‌ماندگی بخش کشاورزی از اقتصاد دانش‌بنیان، این مسأله باید بیشتر مورد توجه قرار بگیرد. رییس سازمان تحقیقات - آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کشور افزود: جنگ اوکراین و روسیه نشان داد که داشتن پول الزاماً نمی‌تواند امنیت غذایی یک کشور را تأمین کند، کشوری که نتواند در حد نیاز خود محصولات راهبردی غذایی را تأمین کند، نمی‌تواند ادعای استقلال داشته باشد، استقلال سیاسی کشور در گرو استقلال اقتصادی است و باید در تولید محصولات راهبردی رو پای خودمان بایستیم. وی با بیان اینکه تولید غذایی کشور در حال حاضر ۱۲۵ میلیون تن است، گفت: تولید غذای کشور از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی ۱۰۰ میلیون تن افزایش پیدا کرده است، بخشی از این افزایش تولید ناشی از افزایش سطح زیر کشت بود، بخش دیگر ناشی از رسوخ فناوری و دانش در بخش کشاورزی است.

خیام نکویی با بیان اینکه ضریب خودکفایی در بخش کشاورزی ۸۰ درصد است، عنوان کرد: برای جبران کمبود ۲۰ درصد تولید در بخش کشاورزی سالانه بین ۱۰ تا ۱۵ میلیارد دلار ارز از کشور خارج می‌شود، ۳۳ درصد ارز اختصاص یافته برای واردات صرف واردات روغن، کنجاله و نهاده دامی می‌شود، بیش از ۹۰ درصد روغن کشور وارداتی است و الگوی نامناسبی برای مصرف در این حوزه داریم. معاون وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به اینکه پیش‌بینی می‌شود در سال ۱۴۳۰ جمعیت کشور به ۱۰۳ میلیون نفر می‌رسد، بیان کرد: بنابراین غذای مورد نیاز سالانه کشور ۱۷۵ تا ۱۸۰ میلیون تن خواهد بود و به این مفهوم است که باید برای تولید ۵۰ میلیون تن غذا در کشور چاره‌اندیشی کنیم.

وی با تأکید بر اینکه سیاست‌گذاری در کشور بر روی اقتدار غذایی است، خاطر نشان کرد: اقتدار غذایی، یعنی چند پله بالاتر از امنیت غذایی باشیم، باید در تولید محصولات غذایی راهبردی به نقطه‌ای برسیم که علاوه بر تأمین نیاز داخل کشور، بتوانیم به کشورهای دوست نیز صادرات داشته باشیم. خیام نکویی با اشاره به اینکه آب به عنوان منبع اصلی برای تولید محصولات کشاورزی در سال‌های اخیر به شدت کاهش پیدا کرده است، افزود: با یک درجه افزایش دمای زمین، ۱۰ درصد تولید محصولات کشاورزی در جهان کاهش

ظرفیت کارخانه قند بیستون

افزایش می‌یابد

مدیرعامل کارخانه قند بیستون از افزایش ظرفیت این کارخانه خبر داد و گفت: قصد داریم با افزایش ظرفیت، کارخانه قند بیستون را به یک واحد ۴ هزار تنی تبدیل کنیم. بهرام رضایی در نشست با اصحاب رسانه اظهار کرد: اینجانب در کارخانه قند اسلام‌آباد غرب، میان‌آب، قزوین و بیستون فعالیت کردم و در حال حاضر در کارخانه قند بیستون خدمت‌رسانی می‌کنم، هنگام تحویل‌گیری کارخانه قند بیستون مشکلات بسیاری و کارخانه در شرف تعطیل شدن بود به بانک‌ها بدهکار بودیم و امکان پلمب شدن واحد وجود داشت اما با تلاش مجدد کارخانه را با شکر خام مجدداً احیا کردیم و ظرفیت شکر خام با ۵۰۰ تن در روز و ضایعات ۴ درصد و کمتر آغاز شد اعتماد از دست رفته به کشاورز برگشت و سیر تحول افزایش تولید چغندر در استان روند صعودی گرفت. وی افزود: به این ترتیب برای نخستین بار پس از کارخانه قند اسلام‌آباد غرب، چغندر پاییزه را در کارخانه قند بیستون آغاز کردیم و خوشبختانه با موفقیت انجام شد، اولین بار در سرپل ذهاب، قصر شیرین و اطراف گیلانغرب کشت پاییزه انجام شد و اکنون سرپل ذهاب در حال تبدیل شدن به یک قطب چغندر پاییزه است کم‌اینکه کارخانه قند بیستون سال گذشته حدود ۶۵ هزار تن چغندر از منطقه سرپل ذهاب تحویل گرفت و امسال هم قرارداد در همین حدود در این شهرستان منعقد شده، در حال حاضر کارخانه قند بیستون در سرپل کشت را انجام می‌دهد. مدیرعامل کارخانه قند بیستون ادامه داد: در دور دوم قصد ما افزایش ظرفیت کارخانه است و می‌خواهیم کارخانه را تبدیل به یک واحد ۴ هزار تنی کنیم، کرمانشاه ظرفیت بالایی دارد، در استان ۱ میلیون تن چغندر تولید می‌شود اما ظرفیت کارخانه‌های استان حدود ۴۰۰ هزار تن است به این ترتیب کشاورز حدود ۶۰۰ هزار تن را باید به کارخانجات استان‌های دیگر بفروشد که مشکل است.

وی تصریح کرد: اکنون که ۹ ماه از سال گذشته قیمت چغندر اعلام شده اما قیمت شکر هنوز اعلام نشده بنابراین کارخانجات از نظر نقدینگی تحت فشار هستند و این فشار به کشاورز منتقل می‌شود، به همین دلیل با این شرایط باید محصول زیر قیمت سال گذشته به فروش برسد، متأسفانه در بحث صنعت قند با شرایطی مشابه ادوار گذشته روبه‌رو هستیم که واردات شکر خام بدون برنامه انجام می‌شود، در حالی که واردات باید بر اساس برنامه‌ریزی باشد. وی گفت: نبود نزولات آسمانی، خشکسالی‌ها و نابسامانی کارخانجات بر اثر این وضعیت، دلزدگی ایجاد می‌کند و منجر به عدم اعتماد کشاورز به کارخانجات می‌شود، کارخانه قند بیستون چغندر پاییزه را تحویل گرفته بهره‌برداری به اتمام رسیده و پول کشاورز پرداخت شده بهره‌برداری دوم هم یک الی یک و ماه و نیم دیگر تمام می‌شود اما قیمت شکر هنوز اعلام نشده است.

پیدا می‌کند، بنابراین برای تأمین امنیت غذایی باید خرید کنیم یا با منابع موجود تولید خود را افزایش بدهیم.

رییس سازمان تحقیقات - آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کشور با تأکید بر اینکه به یک انقلاب در افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی نیازمند هستیم، یادآور شد: بنابراین برای این کار باید نظام بهره‌وری را در بخش کشاورزی به مرحله اجرا در بیاوریم، وقتی صحبت از الگوی کشت به میان می‌آوریم، یعنی بر اساس منابع و اهداف بتوانیم امنیت پایدار غذایی را در کشور رقم بزنیم. وی ادامه داد: آب، خاک، نهاده‌های مختلف، نیروی انسانی و سایر عوامل مؤثر در تولید باید به بهترین نحو به کار گرفته شود تا بتوان الگوی کشت را پیاده کرد، یک نقشه تناسب اراضی برای کشور به تفکیک استان و شهرستان تهیه شد و متناسب با داده‌های موجود یک الگوی کشت اولیه با مدل‌سازی چند هدفه برای هر استان تهیه کردیم. خیام نکویی بیان کرد: الگوی مصرف غذایی مردم کشور نیازمند اصلاح است، حدود ۳۰ درصد ضایعات در بخش کشاورزی وجود دارد، این میزان معادل غذای ۱۸ میلیون نفر است که در مقایسه با سایر کشورها عدد بسیار بالایی است، اگر هر ایرانی روزی یک قاشق برنج دور بریزد، غذای ۲۳ هزار نفر را از بین برده است، حیف و میل غذا در ایران باید کاهش پیدا کند. معاون وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به اینکه سند امنیت غذایی برای اولین بار در کشور در حال تدوین است، گفت: این سند در مرحله نهایی شدن است، باید ریل‌گذاری برای حداقل ۱۰ سال آینده در زمینه امنیت غذایی در کشور صورت بگیرد، رییس اجرای سند الگوی کشت در استان‌ها شخص استاندار است. وی اضافه کرد: اگر بتوانیم با اجرای الگوی کشت ظرف دو سال آینده آمار واقعی از سطوح زیر کشت، میزان تولید و تمام داده‌های تأثیرگذار در بخش کشاورزی را بهینه کنیم، یعنی برنامه‌ریزی درست بوده، چند رویکرد برای تدوین سند الگوی کشت در نظر گرفته شده است، طبق توافق با وزارت نیرو ۷۲ میلیارد مترمکعب آب در حال حاضر به بخش کشاورزی در کشور اختصاص پیدا کرده که باید ظرف چهار سال به ۶۰ میلیارد مترمکعب برسد، یعنی سالانه سه میلیارد مترمکعب آب باید در بخش کشاورزی صرفه‌جویی کنیم. خیام نکویی با اشاره به اینکه باید دانش بومی با فناوری روز در بخش کشاورزی رسوخ پیدا کند، تأکید کرد: باید بهره‌وری بخش کشاورزی افزایش پیدا کند، تولید باید از طریق دانش افزایش پیدا کند، به دنبال افزایش سطح زیر کشت نیستیم.

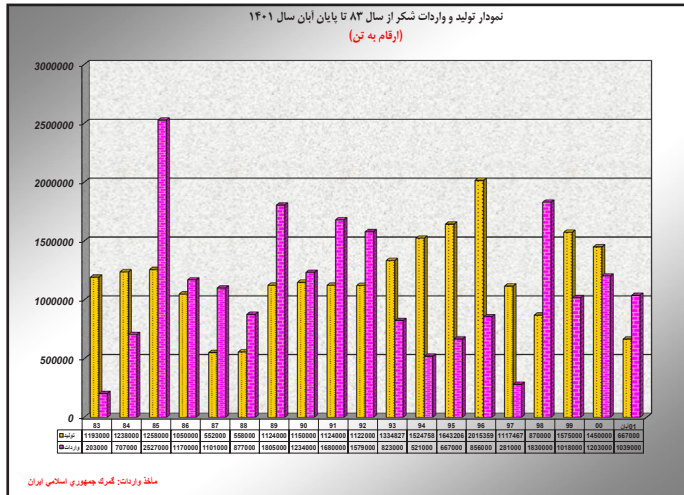
رییس سازمان تحقیقات - آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کشور تصریح کرد: میانگین برداشت سیب درختی در هر هکتار کمتر از ۲۰ تن است، اما باغداری با فناوری نوین این عدد را به ۲۰۰ تن در هکتار رسانده و باید سایر کشاورزان به این سمت سوق داده شوند، در الگوی کشت به کشاورز گفته می‌شود چه محصولی در چه زمانی و به چه روشی کشت شود، همچنین روش داشت و برداشت نیز آموزش داده می‌شود.

وی در پایان گفت: با اجرای الگوی کشت سالانه تا دو میلیارد دلار صرفه‌جویی ارزی خواهیم داشت، توسعه کشت گیاهان علوفه‌ای کم‌آب‌بر مانند ارزن در دستور کار قرار دارد، اصلاح کشت سبزی و صیفی نیز در دستور کار قرار دارد.

مزه دلار رانتی نیمایی

آمارهای ارائه شده در این صفحه در قالب نمودار و جدول هانشان دهنده تحولات اقتصاد شکر در چارچوب تحولات اقتصاد کلان و سیاست گذاری های دولتی در بخش های مختلف اقتصاد است. به طور مثال می توان به ارقام واردات شکر از سوی دولت و بخش خصوصی در دو سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ توجه کرد. در سال ۱۴۰۰ دولت ارز از آن با همان دلار معروف ۴۲۰۰ تومانی را حذف کرد و رانت واردات شکر را قطع کرد. در این سال واردات شکر از سوی بخش خصوصی از ۶۵۰ هزار تن سال ۱۳۹۹ با سقوط قابل اعتنا به ۲۹۴ هزار تن رسید. اما در سال ۱۴۰۱ و به دنبال افزایش قیمت دلار در بازار آزاد و تثبیت نسبی قیمت دلار نیمایی و رسیدن شکاف قیمتی این دونوع دلار به حدود ۳۰ درصد باز هم بخش خصوصی مزه رانت موجود در دلار نیمایی را چشید و واردات شکر را تقریباً ۴ برابر نسبت به سال پیش افزایش داد. این در حالی است که واردات شکر از سوی بخش دولتی روندی وارونه را طی کرده است. واقعیت این است که قیمت گذاری دستوری به تولیدکنندگان شکر از یکسو قیمت گذاری دستوری به دلار کمپاب از سوی دیگر راه برای واردات رانتی را در مسیر هموار قرار می دهد و واردکنندگان در این وضعیت سود بالاتری نصیب خود می کنند. باید نرخ ارز آزاد کرد تا قیمت برای تولید داخل و واردات در مسیر هم باشند و قدرت رقابت داخل تضعیف نشود.

واردات شکر خام بصورت ماهیانه از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۴۰۱ (ارقام هزار تن)

ردیف	سال	فروردین	اردیبهشت	خرداد	تیر	مرداد	شهریور	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند	جمع
۱	۱۳۸۵	۱۵۴	۲۴۸	۳۵۹	۵۶۴	۸۷۱	۱۰۶۳	۱۲۵۰	۱۴۷۳	۱۶۶۸	۱۹۶۵	۲۲۰۵	۲۷۶	۲۴۸۱
۲	۱۳۸۶	۲۳۶	۴۶۴	۵۷۶	۶۳۰	۷۴۱	۸۷۴	۹۳۵	۹۹۰	۱۰۵۵	۱۰۸۲	۱۱۳۲	۵۰	۱۱۷۰
۳	۱۳۸۷	۲۸	۲۹	۸۸	۸۹	۱۴۹	۱۷۳	۲۴	۶۸	۶۵	۱۲۶	۱۶۹	۹۳	۱۱۰۱
۴	۱۳۸۸	۱۱۹	۲۲۷	۲۸۴	۳۴۸	۳۹۰	۴۲۳	۴۲۳	۵۱۷	۶۰۸	۶۸۲	۸۰۴	۷۳	۸۷۷
۵	۱۳۸۹	۶۹	۱۷۶	۳۰۸	۵۲۲	۸۵۴	۱۱۸۴	۱۳۴۵	۱۴۵۷	۱۵۳۷	۱۶۰۰	۱۶۷۳	۱۳۲	۱۸۰۵
۶	۱۳۹۰	۰	۲۴	۳۶	۶۸	۳۰۱	۳۸۴	۳۱	۱۸	۱۷	۱۸۱	۱۴۲	۵۶	۱۲۳۴
۷	۱۳۹۱	۵۰	۶۹	۱۲۱	۵۵	۱۵۴	۱۹۶	۱۹۰	۳۷	۲۲۸	۱۵۱	۳۰۷	۱۲۳	۱۶۸۱
۸	۱۳۹۲	۸۸	۱۵	۸۸	۱۱۴	۶۱	۱۵۹	۲۰۷	۱۱۵	۱۴۶	۱۳۴	۲۲۵	۲۲۷	۱۵۷۹
۹	۱۳۹۳	۱۶۵	۱۳۷	۲۱۱	۵۷	۴۰	۶۷	۴۷	۱۹	۸۰	۰	۰	۰	۸۲۳
۱۰	۱۳۹۴	۰	۵۰	۱۱۰	۹۰	۱۲	۷۰	۱۰۷	۱۷۵	۱۰۵	۲	۵	۲۴	۵۲۱
۱۱	۱۳۹۵	۰	۰	۰	۲۵	۲۲۱	۱۷۰	۷۶	۵۰	۶۶	۶۸	۰	۱۶	۶۶۷
۱۲	۱۳۹۶	۰	۱۹۵	۲۲۹	۵۵۳	۶۹۱	۷۰۷	۷۰۷	۷۶۲	۷۶۲	۷۷۶	۷۷۶	۸۵۶	۸۵۶
۱۳	۱۳۹۷	۰	۳۸	۴۹	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۶۱	۲۸۱
۱۴	۱۳۹۸	۸۲	۲۱۳	۲۸۰	۲۲۰	۸۰	۱۴۳	۲۱۰	۹۸	۱۵۰	۱۷۱	۱۰۵	۷۸	۱۸۳۰
۱۵	۱۳۹۹	۹۷	۱۳۱	۲۰۱	۱۱۲	۲	۱۷۳	۱۴۲	۶۳	۶۳	۱۷	۱۶	۰	۱۰۱۸
۱۶	۱۴۰۰	۹۷	۲۲۸	۴۲۹	۵۴۱	۵۴۳	۷۱۷	۸۵۹	۹۲۲	۹۸۵	۱۰۰۲	۷۴	۵۰	۱۲۰۳
۱۷	۱۴۰۱	۰	۰	۰	۱۳۶	۲۳۹	۹۸	۳۸۰	۷۹	۳۸۰	۱۰۴۰	۱۱۵۳	۱۲۰۳	۱۰۳۹
	جمع هر ماه + ماه های قبل	۰	۰	۰	۲۴۳	۴۸۲	۵۸۰	۹۶۰	۱۰۳۹	۱۰۳۹	۹۶۰	۹۶۰	۰	۰

619

سال	واردات بخش خصوصی	واردات بخش دولتی	جمع واردات
۱۳۸۰	۰	۹۲۷	۹۲۷
۱۳۸۱	۰	۸۲۰	۸۲۰
۱۳۸۲	۵۶	۱۶۰	۲۱۶
۱۳۸۳	۴۲	۱۶۱	۲۰۳
۱۳۸۴	۸۰	۶۲۷	۷۰۷
۱۳۸۵	۱۴۸۵	۱۰۴۲	۲۵۲۷
۱۳۸۶	۹۶۲	۲۰۸	۱۱۷۰
۱۳۸۷	۰	۱۱۰۱	۱۱۰۱
۱۳۸۸	۸۷۷	۰	۸۷۷
۱۳۸۹	۱۸۰۵	۰	۱۸۰۵
۱۳۹۰	۰	۱۳۴	۱۳۴
۱۳۹۱	۱۱۷۵	۵۰	۱۲۲۵
۱۳۹۲	۹۹۲	۵۸۷	۱۵۷۹
۱۳۹۳	۵۲	۳۶۱	۴۱۳
۱۳۹۴	۳۶۴	۱۵۷	۵۲۱
۱۳۹۵	۳۵۸	۳۰۹	۶۶۷
۱۳۹۶	۸۶	۱۲۸	۲۱۴
۱۳۹۷	۰	۱۹۵	۱۹۵
۱۳۹۸	۶۵۵	۱۱۷۵	۱۸۳۰
۱۳۹۹	۶۵۰	۳۶۸	۱۰۱۸
۱۴۰۰	۲۹۴	۹۰۹	۱۲۰۳
۱۴۰۱	۰	۱۰۳۹	۱۰۳۹

مأخذ: مرکز جمهوری اسلامی ایران

سال	سفیله (هزارتن)	بها (دلار)	خام (هزارتن)	بها (دلار)	جمع واردات (هزار تن)	بها جمع واردات (دلار)
۱۳۸۴	۷۸	۲۰.۱۲۴.۰۰۰	۶۲۹	۱۷۷.۲۵۶.۰۰۰	۷۰۷	۱۹۷.۳۸۰.۰۰۰
۱۳۸۵	۶۳۷	۲۹۱.۳۷۱.۹۱۰	۱.۸۹۰	۲۴۶.۱۸۲.۵۵۹	۲.۵۲۷	۱.۰۱۷.۲۵۴.۴۶۹
۱۳۸۶	۳۴۸	۱۳۳.۰۹۳.۴۴۴	۸۲۲	۲۷۴.۶۶۱.۳۶۷	۱.۱۷۰	۴۰۷.۷۷۰.۷۱۰
۱۳۸۷	۱۰۳	۳۷.۲۱۳.۳۲۲	۹۹۸	۲۸۷.۰۰۰.۱۳	۱.۱۰۱	۲۲۵.۰۱۳.۳۴۵
۱۳۸۸	۲۷	۸.۸۱۹.۹۰۶	۸۵۰	۳۱۵.۸۲۶.۱۱۴	۸۷۷	۳۳۴.۶۴۶.۰۲۰
۱۳۸۹	۰	۰	۱.۸۰۵	۷۰.۴۵۲.۰۴۷	۱.۸۰۵	۷۰.۴۵۲.۰۴۷
۱۳۹۰	۶	۳.۷۹۹.۵۱۰	۱.۲۲۸	۷۵۲.۱۰۵.۳۳۴	۱.۲۲۴	۷۵۵.۹۰۴.۸۴۴
۱۳۹۱	۰	۰	۱.۶۸۰	۱.۰۷۲.۴۱۳.۶۰۸	۱.۶۸۰	۱.۰۷۲.۴۱۳.۶۰۸
۱۳۹۲	۰	۰	۱.۵۷۹	۸۲۲.۱۸۷.۹۵۸	۱.۵۷۹	۸۲۲.۱۸۷.۹۵۸
۱۳۹۳	۰	۰	۸۲۳	۳۷۷.۴۷۰.۴۴۰	۸۲۳	۳۷۷.۴۷۰.۴۴۰
۱۳۹۴	۴۹	۲۰.۴۷۹.۰۰۳	۴۷۲	۱۵۱.۳۵۸.۵۲۴	۵۲۱	۱۷۱.۸۳۷.۵۲۷
۱۳۹۵	۰	۰	۶۶۷	۰	۶۶۷	۳۲۰.۱۳۴.۹۷۸
۱۳۹۶	۰	۰	۸۵۶	۴۱۴.۷۴۲.۶۳۷	۸۵۶	۴۱۴.۷۴۲.۶۳۷
۱۳۹۷	۰	۰	۲۸۱	۱۰۲.۶۵۴.۳۰۵	۲۸۱	۱۰۲.۶۵۴.۳۰۵
۱۳۹۸	۰	۰	۱.۸۳۰	۶۴۲.۳۶۶.۳۲۷	۱.۸۳۰	۶۴۲.۳۶۶.۳۲۷
۱۳۹۹	۰	۰	۱.۰۱۸	۳۷.۶۶۰.۰۰۰	۱.۰۱۸	۳۷.۶۶۰.۰۰۰
۱۴۰۰	۰	۰	۱.۲۰۳	۵۴۵.۰۶۰.۰۰۰	۱.۲۰۳	۵۴۵.۰۶۰.۰۰۰
۱۴۰۱	۰	۰	۱.۰۳۹	۵۵۸.۷۸۰.۰۰۰	۱.۰۳۹	۵۵۸.۷۸۰.۰۰۰
جمع	۱.۲۴۸	۵۱۵.۱۷۰.۰۰۵	۱۹.۶۷۰	۸.۳۰۵۸۲۵۵.۰۳	۲۰.۹۱۸	۹.۱۴۰.۹۷۷.۴۸۵

مأخذ: مرکز جمهوری اسلامی ایران

ماهنامه
شکر

انجمن صنعتی کارخانهای قند و شکر ایران

زیر نظر شورای نویسندگان
صفحه آرا: علی صائمی
حروفچین: حمیدرضا خدابخش
تلفن و نمابر:
۸۸۹۶۹۰۵۵-۸۸۹۶۹۰۳
نشانی: تهران - میدان دکتر فاطمی
خیابان شهید گمنام - شماره ۱۴